

SAFRANBOLU ALİMLERİ VE EVLİYALARI

ÜNSAL
TUNÇÖZGÜR

GEÇMİŞTEN GÜNÜMÜZE
İLME VE MANEVİYATA İŞİK TUTAN
BİR REHBER

SAFRANBOLU

SAFRANBOLU ALİMLERİ VE EVLİYALARI

Yazar

Ünsal TUNÇÖZGÜR

Editörler

Prof Dr. İsmail Rakıp KARAŞ

Dr. Özcan BÜYÜKGENÇ

Baskı

Özer Matbaa - Murat Özer

Gazipaşa Cad. 26/B Karabük T: 0(370) 424 16 19

İrtibat

Karabük Üniversitesi

www.karabuk.edu.tr – <https://unika.edu.tr>

Karabük Üniversitesi Merkez Kampüsü

444 0 478

Her hakkı saklıdır.

Yayıncının izni olmadan hiçbir yolla çoğaltılamaz.

Kaynak gösterilmek şartıyla iktibas edilebilir.

Eserde yayınlanan yazıların her türlü sorumluluğu yazarlara aittir.

Karabük Üniversitesi Yayınları – 157

E-ISBN: 978-625-92456-5-2

05/2026

TAKDİM

Tarih boyunca medeniyetlerin inşa edildiği şehirler yalnızca taş ve topraktan ibaret olmamış; aynı zamanda ilim, irfan ve maneviyatla yoğrulmuş müstesna mekânlar olarak varlıklarını sürdürmüşlerdir. Bu şehirlerden biri olan Safranbolu, sahip olduğu köklü tarihi, zengin kültürel mirası ve özgün mimarisinin yanı sıra, asırlar boyunca yetiştirdiği âlimler ve gönül erleriyle de müstesna bir yere sahiptir.

Selçukluların fethinden günümüze kadar uzun bir zaman diliminde kimliğini muhafaza eden Safranbolu, yalnızca fiziki dokusuyla değil, aynı zamanda derin manevî atmosferiyle de dikkat çekmektedir. Bu şehirde yaşamış olan din büyükleri, evliyalar ve halkın gönlünde yer etmiş zatlar; örnek ahlakları, hikmetli sözleri ve menkıbeleriyle nesilden nesile aktarılan bir irfan mirası bırakmışlardır. Onların hayatları, sadece geçmişin hatıraları değil; aynı zamanda bugünün insanına yol gösteren birer rehber niteliğindedir.

Elinizdeki “*Safranbolu Âlimleri ve Evliyaları*” adlı eser, bu kıymetli mirası kayıt altına alma çabasının mütevazı fakat son derece anlamlı bir ürünüdür. Müellif Ünsal Tunçözgür, uzun yıllara dayanan gözlem, araştırma ve birikimini bu çalışmada bir araya getirerek, Safranbolu’nun manevî hafızasında yer etmiş şahsiyetleri, onların hayat hikâyelerini ve halk arasında anlatılagelen kerametlerini titizlikle derlemiştir. Özellikle sözlü kültürde yaşamaya devam eden bu hatıraların yazıya geçirilmiş olması, eserin değerini daha da artırmaktadır.

Günümüzde hızla değişen dünya düzeni içerisinde, geçmişle olan bağlarımızın zayıflaması önemli bir kayıp olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu tür çalışmalar, unutulmaya yüz tutmuş değerleri yeniden hatırlatmakta ve kültürel sürekliliğin sağlanmasına katkıda bulunmaktadır. Safranbolu’nun manevî mimarlarını tanımak, aslında bir şehrin ruhunu tanımak anlamına gelmektedir.

Bu vesileyle, böyle kıymetli bir eseri kaleme alarak Safranbolu’nun manevî zenginliğini gün yüzüne çıkaran Ünsal

Tunçözgür'e Őükranlarımızı sunar; bu çalıŐmanın, okuyuculara hem tarihî hem de manevî anlamda ufuk açıcı katkılar sağlayacağına inanırız.

Eserin hazırlanmasında emeği geçen herkese teşekkür eder, okuyucularına faydalı olmasını temenni ederiz.

Editörler

Prof Dr. İsmail Rakıp KARAŞ
Dr. Özcan BÜYÜKGENÇ

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	6
TÜRKLERİN FETHİNDEN BU YANA SAFRANBOLU.....	7
SAFRANBOLU'NUN SOSYAL YAPISINDA MANEVİ ETKİ	12
HALK HAFIZASINDAKİ SAFRANBOLU ULULARI YAŞAM VE KERAMETLERİ	18
YAZIKÖYLÜ ŞEYH HACI MEHMET EMİN EFENDİ.....	18
Bir efsane... ŞEYH ALİ BABA.....	21
ŞEYH HASAN DEDE	23
GÖĞEEREN TÜRBESİ VE ABDULLAH EFENDİ	24
ALÖRENLİ ŞEYH MUSTAFA SABÂHÎ.....	28
Safranbolu'nun unutulmaz din ulularından:	30
AHMET HAMDİ KAVUŞTURUCU	30
Muslu beylerin Mustafa Efendi MUSTAFA AYKOL.....	34
H. Hüsnü KORKUTLU	36
SAFRANBOLULU ÖNEMLİ ZAT VE YATIRLAR	37
BOZACI BÜYÜK HOCA EFENDİ.....	37
TANAKZADE HOCA EFENDİ.....	37
ERGÜLLÜ BABA TÜRBESİ	37
SAFRANBOLU'DA MECZUP VE MECNUNLAR	37
PİLLİ MEHMET	37
HACI HAYRİ EFENDİ (Haceyri).....	38
Bir garip Allah kulu:	40

YILMAZ KIYICI.....	40
GÜNGÖR ERGİN.....	42
AKÖRENLİ EBUBEKİR EFENDİ.....	45
HASTARLADAN DÖNEN CAMİ İNŞAATI.....	47
İZZET MEHMET PAŞA CAMİSİ'NİN MİNARESİ	50

ÖNSÖZ

Selçukluların fethinden bugüne kadar 818 yıl yabancı işgali görmemiş, acı yaşamamış bir Türk şehri olan Safranbolu'nun, sosyal, ticari ve mimari yapısının yanında, dini inancı, dini anlayışı ve manevî yapısı da önemli bir yer tutmaktadır.

Safranbolu dini yapısında; önemli din adamlarıyla, kerametleriyle ünlü evliyalıyla tanınmış bir Anadolu kentidir. Bu ulu kişiler, davranışları, öğretileri ve kerametleri ile halka örnek olmuş, halkın saygı ve sevgisine nail olmuşlardır.

Onların hayat hikayelerinin ve kerametlerinin unutulmaması gereğine inandığım için derleyebildiğim kadarıyla, artık hepsi ahretlik olmuş bu aziz büyüklerimizin yaşamları ve hayretle izlenmiş kerametlerini naçizane kaleme almakla mutluluk duydum.

Yazmaktan adeta korkan insanlarımız yüzünden, daha öncesine ulaşamadığımdan dolayı, ancak yaşamım süresi olan son asrımızda yaşayan aziz ulularımızın yaşam ve kerametlerini öğrenebildiğim kadarıyla kaleme aldım.

Bahsi geçen ulu atalarımıza Allah'tan rahmet dileyerek, onları siz okurlarımın bilgilerine arz ediyorum.

Bu Çalışmamın Karabük Üniversitesi yayını olarak yayımlanmasından dolayı çok Bahtiyar oldum. Eserimi ölümsüzleştiren Karabük Üniversitesi Rektörü Prof.Dr.Fatih KIRIŞIK hocama ve Eserin Editörlüğünü yürüten Karabük Üniversitesi Rektör Yardımcısı, Safranbolu sevdalısı Prof. Dr. Rakıp Karaş ile Karabük Üniversitesinin kuruluşundan bu güne büyük hizmetler yapmış Karabük Üniversitesi Kütüphane ve Dokümantasyon Daire Başkanı Dr. Özcan BÜYÜKGENÇ'e teşekkürü bir borç bilirim.

Saygılarımla.

Ünsal Tunçözgür

TÜRKLERİN FETHİNDEN BU YANA SAFRANBOLU

Safranbolu Selçuklular tarafından fethedildiği 1196 yılından bu yana, 818 yıllık Müslüman bir Türk şehridir. Ayrıca Lozan Anlaşması gereği, mübadele yolu ile kenti terk ettikleri 1926 yılına kadar Kıranköy adı ile anılan eski Rum mahallesinde yaşayan, sayıları 3500-4000 civarında olan bir Ortodoks Hıristiyan azınlık vardır. Bunlar da Türklerin hoşgörülü idareleri sayesinde 730 yıl Türklerle eşit şartlar içinde yaşam sürmüşlerdir. Şehir, 1364 yılında Orhan Gazi'nin oğlu Şehzade Süleyman Gazi tarafından Candaroğulları'ndan alınarak Osmanlı idaresine katılmıştır. Bundan sonra da Candaroğulları-Osmanlılar arasında birkaç kere el değiştiren şehir, son olarak Sultan Mehmet Çelebi tarafından 1416 tarihinde Osmanlı topraklarına katılmış, o tarihten bu yana şehrin siyasi yapısında bir değişiklik yaşanmamıştır.

Şehri ilk olarak Osmanlı topraklarına katan Şehzade Süleyman Paşa, şehirde bir hamam, bir medrese, bir değirmen yaptırmış; şehir merkezinde, eski bir kilise iken, Selçuklular tarafından camiye çevrilmiş olan eski cami'yi tamir ettirmiştir. Ayrıca Bulak Mağarasından Bağlar Mahallesinde yaptırdığı Değirmen Baş mevkiindeki değirmenine, 6 km uzunlukta bir kanal açtırarak su getirmiştir. Bu su ile sadece değirmen çalıştırılmakla kalmamış, bundan 25-30 yıl öncesine kadar bu su ile halkın Bağlar bahçeleri sulanmıştır.

Gazi Süleyman Paşa'nın Bolayır Vakfiyesinde bahsedilen bu mağara suyu, yine Gazi Süleyman Paşa tarafından yaptırdığı değirmene, Bağlar bahçelerine, kent merkezinde yaptırdığı hamamına ve de şehir merkezindeki eski cami'de kullanılmak üzere Gazi Süleyman Paşa Vakfiyesi ile vakfedilmiştir.

Bu vakfiyede bunlardan bahsedildikten sonra bir de şöyle bir şerh konulmuştur. Burada Gazi Süleyman Paşa şöyle demektedir:

"Bu suyu Bağlar Mahallesi'ndeki değirmenimde, Bağlar bahçelerinde, Şehir merkezinde yaptırdığım hamamımda ve de tamirini yaptırdığım eski cami'de kullanılmak üzere vakfettim. Ancak haftada bir cuma günleri selanın okunmasından, Cuma namazının hitamına kadar geçen süre içinde (haftada bir buçuk saatlik bir süre), bu sudan, Bulak Köyü'nde mukim Hıristiyan tebam Bulak Mağarası mevkiinde bulunan bahçelerinde faydalanabilirler."

Burada izahı gereken konu Şudur: Gazi Süleyman Paşa, Osmanlı Beyliği'nin ilk kuruluŐ yıllarında fethedilen Bizans Şehir ve köylerinden ele geçirilen esir Rum ailelerinden bir grubu, fethettiği Zalifre'nin (Safranbolu) hemen yakınındaki Bulak Köyü'nün bulunduğu alana yerleŐtirip onlara köy kurdurtmuŐtur. Bağcılık, zm yetiŐtirmekte uzman olan bu aileler de bilhassa bağcılığa pek müsait olan, mağara denilen bu alanda asma bahçeleri kurmuşlardır. Mağara suyunun haftada bir cuma günleri müslüman Şehir halkı camide iken, kullanılmasına izin verilen mağara bahçelerinden kastedilen budur.

O zamanlar yeni kurulan Bulak Köyü halkı, daha sonra Horasan'dan gelip köye yerleŐen iki bekr erenin irŐatlarıyla İslam dinine girmiŐlerdir. Bu iki erenin türbeleri Bulak Köyü'nde bulunuyor.

Ama Gazi Süleyman Paşa'nın icraatlarından en önemlisi, Safranbolu'ya Osmanlı'nın asıl kökü olan Kayı boyundan büyük bir nüfusu yerleŐtirmesidir ki, bu kentin bugüne kadarki tarihinde, Cumhuriyet devri öncesi, sarayla olan iliŐkisi nedeniyle sosyal ve sanatsal yaşamında geliŐmesindeki en önemli faktordr.

Osmanlı'nın komŐu Candaroğlu Beyliği ile büyük siyasi çekiŐmelerin yaŐandıęı 62 senelik süre içinde Safranbolu halkı, Osmanlı'nın Kayı boyundan gelmiŐ olmasından, Safranbolu Candaroğulları'nın her türlü baskı ve zulmüne rağmen daima

Osmanlıdan yana olmuştur. Osmanlı padişahlarından Murad Hüdavendigâr ve Yıldırım Bayezid de Safranbolu’da vakıflar kurmuşlardır.

Safranbolu şehri, 1614 yılında kesin olarak Osmanlı egemenliğine girdikten sonra da önce Bursa sonra da Edirne ve İstanbul saraylarıyla ilişkilerine hep olumlu olarak devam etmiştir. Bu iyi ilişkilerin en önemlilerinden biri de Osmanlı idaresinde ufak çapta suç işleyen ve saray idaresi ile ters düşen devlet adamlarının, ileride tekrar yararlanılmak için ceza amaçlı Safranbolu’da mecburi ikamete tabi tutulmasıdır ki, bu Safranbolu’nun sosyal, kültürel ve ticari yaşamında çok önemli bir yer tutar. Aralarında Köprülü Mehmet Paşa, Sokullu Mehmet Paşa, Hasan Paşa gibi yüksek rütbeli askerler, devlet ve ilim adamları kısa veya uzun süre mecburi ikamet cezasını çektikleri şehrin sosyal, kültürel, ilmi ve dini yaşamında çok etkili olmuşlardır. Bu kişiler tarım ve hayvancılıkla uğraşmayan, ticaret ve esnaflıkla iştigal eden şehir halkı ile iç içe yaşamış, samimi ilişkiler kurmuşlardır. Bunların sayıları her devirde 20-30 arasındadır. Bunlar özellikle akşamdan sonra şehir halkı ile kahvehanelerde bir araya gelip sohbet meclisleri kurmuşlardır. Bu da şehirde sadece İstanbul kültürünün değil, saray kültürünün de yerleşmesine neden olmuştur ki, bu çok büyük bir kazanımdır. Zira o yılların Anadolu’sunda böylesine bir şansa sahip çok az şehre rastlanır.

Safranbolu’nun saray ile ilişkileri, tam tarihiyle 23 Nisan 1920 tarihinde talihsiz Dayıoğlu olayı ile sona ermiştir.

Elbette 566 sene gibi çok uzun bir süre devam eden bu iyi ilişkiler sonucu; Safranbolu’da camiler, medreseler yapılmış, imar hareketlerine müsamaha gösterilmiş, bunların yanında ilim ve din kültürüne de yer verilmiştir.

Safranbolulu aileler, genelde iki çocuktan fazla çocuk yapmazlar. Bu kural Safranbolulu ailelerce hala uygulanmakta, hatta dışarıdan

gelip Safranbolu'ya yerleşenlerce de benimsenmiş bulunmaktadır. Nüfus planlamasına daha çok yeni geçilen dünyamıza göre bu gerçekten önemli bir olaydır. Zira Safranbolu yaşamında hayvancılık ve tarım etkili olmadığından, fazla nüfusa gerek duyulmaz. Bu da şehir halkının yüz yıllardan beri, dünyanın pek yabancı olduğu nüfus planlamasına çok erkenden geçmiştir. Safranbolu halkı, bunun neticesinde az nüfusunun iyi eğitim ve iyi koşullarda yaşaması yönünde çok önemli bir rol oynamıştır. Yakın tarihlerde -1960'lı yıllara kadar- hiçbir zaman 6 binin üstüne çıkmayan kent nüfusu bunu açıkça ortaya koymuştur. 1926 öncesi Kıranköy'de yaşayan Hristiyan ahalisi de bu nüfus planlamasına uymuş ve onların nüfusunun da hiçbir zaman 4 binin üzerine çıktığı görülmemiştir.

1960 Yılından itibaren Safranbolu'nun nüfusunun artış nedeni yine çok çocuk yapıldığından değil, dışarıdan ve köylerden şehre yapılan hızlı göç yüzünden olmuştur.

Kentin en önemli geçim kaynağı 1950'li yıllara kadar dericilikdir. Safranbolu özellikle Osmanlı döneminde, hatta 20. asrın yarısına kadar devletin üç önemli dericilik merkezlerinden birisidir. Daha da önemlisi, üç asır kadar süre içerisinde Avrupa'ya özellikle İngiltere'ye ham deri ihraç ederek kente büyük bir gelir zenginliği kazandırmıştır. İhracat olayının ülkemizde Turgut Özal'ın başbakanlığı döneminde önem kazandığına bakılırsa, bu olayı Safranbolulu deri üreticisi ve tüccarlarının 300 yılı aşan bir süre içinde yürütmüş olmaları takdire şayandır.

Bu kentin, zenginleşmesini ve imar hareketlerinin gelişmesini sağlamıştır. Günümüzde pek meşhur olan Safranbolu evlerinin yapılmasında bu zenginlik önemli rol oynamıştır.

Safranbolu günümüzde turizmdeki gelişme nedeniyle, hakkında en çok kitap yazılan, konuşulan nadir kentlerin başında gelir. Genelde en çok konu edilen, Safranbolu'nun turizm olayı ve tarihi evlerinin

eşsiz mimarisidir. Safranbolu folkloru, oyunları üzerinde de elden geldiği kadar çalışmalar yürütülmektedir. Safranbolu'nun sosyal yaşamı hakkında yapılan araştırmalarda ise hala sağlam verilere ulaşamamıştır. Bunun en önemli nedenlerinden biri de Cumhuriyet dönemimize dayanmaktadır. Ulusça Kurtuluş Savaşı'ndan başarı ile çıkılmasına, birçok önemli devrimler yapılmasına rağmen, tüm ülkemizin sosyal ve kültürel yaşamında olduğu gibi Safranbolu'nun da sosyal ve kültürel alanda zaafılar yaşadığı ortadadır.

Bunların başında, harf devriminde Osmanlıcanın bir anda kaldırılarak Latin alfabesine geçişimiz gelmektedir. Yeni alfabenin kabulü zamanın koşullarında gerekli olabilirdi ama Osmanlıcanın tümüyle ortadan kaldırılıp yasaklanması da en az o kadar gereksiz bir olay olmuştur. Vur deyince öldür misali olan bu olayın yanlış günümüz akliselimince kabul görmektedir.

Tüm ülkede olduğu gibi Safranbolu'da da sayısız Osmanlıca eserler, el yazması kitaplar, belgeler yakılmış, kaybedilmiş saklanıp korunabilenler ise sonraları kıymeti bilinemediğinden dağıtılmış ve kapanın elinde kalmıştır. Dededen ya da babadan kalma çok değerli Osmanlıca kitapların ya yakıldığını ya çuvallara doldurulup derelere döküldüğünü ya da kurumlara hediye ediyorum sanılarak bazı uyanıklara verildiği hikayelerine çok rastladım ki o kitaplarda bizim tarihimiz, bizim kültürümüz, bizim ahlak ve sosyal yaşamımız anlatılmaktaydı.

Bunların bir kısmı da Safranbolu Altın Safran Film Festivali'nin ilk yıllarında konaklama sıkıntısı yaşandığından, evlerimizde misafir ettiğimiz fırsatçı misafirlerimize değeri bilinmeden peşkeş çekilmiştir. Bundan da ötesi, İzzet Mehmet Paşa Vakfına ait çaldığımız 258 kıymetli eserin kaybı hala içimizi sızlatmaktadır.

Osmanlı'da son idari düzenlemenin yapıldığı 1870 yılında köy kadıliklarının kaldırılması üzerine, Yörük Köyü'müzde iptal olunan

Taraklı Borlu Yörükâni Köy Kadılığının yüzyıllarca tutulan kayıtları, şeriye sicilleri, eski hükûmet binası olan şimdiki Müze binasının alt katındaki depoda muhafaza edilmekte iken, 1970'lerin sonunda zamanın Safranbolu Kaymakamı Muzaffer Ecemiş'in emriyle kamyonlara yükletilip SEKA'ya gönderilip kâğıt hamuru yapılmıştır. Yetmemiş, Gümüş İlkokulu'nun alt katında depolanmış Osmanlı eserleri ve evraklar da onların akıbetine uğratılmıştır. Bu korkunç bir bilgisizlik olayıdır.

Safranbolu'nun büyük evladı Rahmetli İzzet Mehmet Paşa'nın sağlığında, Vakfiyesinin korunması için özel maddeler koydurduğu, Safranbolu halkına hediye ettiği kütüphanesindeki değerine paha biçilmez 258 kitap acayip bir şekilde çalınmış, suçlular zaman aşımı bahane edilerek kurtarılmışlardır. Geride kalan kitaplar da Kültür Bakanlığınca rehabilitasyonu yapılmak bahanesiyle Ankara'ya götürülmüştür. Tekrar Safranbolu'ya geri getirilmemişlerdir. Eski Kaymakamlarımızdan biri bana, bu kitapları geri getirip koruma sorumluluğunu alamayacağını söylemiştir.

SAFRANBOLU'NUN SOSYAL YAPISINDA MANEVİ ETKİ

Safranbolu'nun çok ilginç bir sosyal yapısı vardır. Bu yapı temeli Kur'an-ı Kerim'de vaz' edilen hükümler ve öngörülen yaşam tarzı üzerine kurulmuştur. Yüce Kitabımızda Cenab-ı Allah (cc.) tarafından insanlara öngörülen yaşam tarzı eski Safranbolu'da aynen uygulanmıştır.

Örneğin; Allah (cc.) kullarına cimriliği ve onun kadar da israfi yasaklamıştır. Bu, Safranbolu yaşamında da temel esaslarda bir kuraldır. Cimrilik yoktur. Allah'ın kullarına verdiği nimetlerden kararıyla yararlanılır. Sarfında gereksiz kesinti yapılmaz ama Allah'ın verdiği nimetlerin döke saça sarfına da izin verilmez.

Hiçbir nimetin boş yere yok olmasına göz yumulmaz. Bahçelerde hiçbir meyve düştüğü yerde çürümeye terkedilmez. Ya suyu çıkarılır ya marmelât yapılır, kurutulur. Ama mutlaka üretime döndürülür. Evde aile fertlerince tüketilir. Tüketim fazlası da kapılara kadar gelen toplayıcılara satılıp gelir elde edilir. Kadınların kendi emekleri ile ürettiklerinden elde ettikleri bu gelire eşleri el atmazlar. Kadınlar kazandıkları bu paralarla, kendilerine hayat garantisi olarak gördükleri altın veya takı alırlardı.

Ne yazık ki Bağlar bahçelerinin suyuna 1990'lı yıllarda belediyece el konulduktan sonra bahçelerimizdeki meyve ve sebze tarımı yok edilmiş, bu güzel görenek de böylece ortadan kalkmış bulunuyor.

Safranbolu'nun sosyal yaşamının, komşuluk münasebetlerindeki saygının görünen en bariz delillerinden birisi Safranbolu mimarisindeki evlerin özel konumudur.

Bilindiği gibi evler birbirinin güneşini kesmez, evlerin pencerelerinden birbirinin içi görünmez. Evlerin yerleşim planı yapılırken bu konuya çok dikkat edilmiştir. Evlerin bahçe duvarları, normal boyda bir insanın başı hizasında yapılır. Bu da komşuların bahçe birbirini görmesi, sohbet edebilmeleri için ayarlanmıştır. Bunlardan da görülüyor ki yine İslâm'da komşuluk hak ve münasebetlerine verilen önem, yaşamda da ortaya konmuştur.

Safranbolu'da çocukların dini eğitimine de çok önem verilmiştir. Bir çocuk 4 yıl, 4 ay, 10 günü doldurduğu gün dini eğitim almaya başlar. O günün çocuğun yaşamında önemli bir yeri vardır. O günün adına "BESMELE ÇEKME GÜNÜ" adı verilen bir tören düzenlenir. Akrabalar, eş, dost ve komşuların katıldığı bu törende, çocuk güzelce giydirilir, kuşatılır. Ona hediyeler verilir. Sonra bu törene davet edilmiş olan hocanın önüne oturtulup, önce besmele çektilir. Daha sonra kendisine öğretilmiş Kur'an sureleri varsa onlar okutulur, yoksa çocuk hocanın okuduğu sureleri tekrarlar,

dualar edildikten sonra topluca yenilir içilir ve bu manevi günün kutlaması yapılırdı.

Bunlar bir insanın çocukluk hayatının önemli fasıllarıdır. Çocuklar daha çok küçük yaştan dini ve insani yönden eğitilmelidir.

Örneğin; ben daha küçük bir çocukken, yolumuzun üzerinde komşumuzun bahçe duvarlarından yola sarkan o güzelim çavuş üzümlerini canım çekerdi. Bizim bahçemizde de olmasına rağmen, bu çocukça başka bir duygudur. Dışarıdaki tatlı görünür, içiniz çeker. Şeytan adeta, “Haydi koparsana, ne duruyorsun?” diye dürterken ne yalan söyleyeyim, bazan elimin uzandığını ama anne ve babamın kimsenin malına el uzatılmayacağını, bunun suç, hırsızlık olduğunu, haram olduğunu, haram yiyenin cehennemde yanacağı telkinlerinin yüzünden elimi çektiğimi hala hatırlarım.

Bu, yalnız benim için geçerli bir şey değildi. Çünkü o sokaktan geçen yalnız ben değildim. O sokaktan geçen yaşlı, genç, çocuk kimse o üzümlere veya diğer meyvelere asla el uzatmazdı. Çünkü herkes haramdan korkar, harama el uzatmazdı.

Yine İslam dininde büyüklere saygının önemi, sosyal yaşamda da yerini almıştı. Herkes yaşı kendinden büyük olana hep saygılı olmuştur. Ben ömrüm boyunca, benden bir yaş bile büyük olana yalın ismi ile hitap ettiğimi hatırlamıyorum. Ağabey denilirdi. Herkes kendisinden yaşlı olana saygılı idi. Küçük yaşta olanlar büyüklerin oturduğu kahvehanelere giremezler, büyüklerin yanında yüksek sesle konuşamazlar, rasgele bir şekilde oturamazlardı.

Usta-çırak ilişkileri de çok önemliydi. Usta, çırak için baba yarısıdır. Ustaya saygı esastır. Çırak, usta olduktan sonra da yaşamı boyunca ustasına hep saygılı olmaya devam eder, ayda-bayramda usta mutlaka ziyaret edilir, eli öpülürdü.

60-70 Sene öncesinin Safranbolu'sunda birçok hacı, hafız efendiler gördüm. Hacı Hafız Mehmet Efendi, Hacı Hafız Ahmet Efendi gibi... O zamanlar hac farızasının yerine getirilmesi elbette günümüzdeki kadar kolay değildi. Uzun yolculuk, önceleri deve ve eşek sırtında yapılırken, sonradan pek de elverişli olmayan otobüslerle yapılmaya başlanmıştı. Tabii ki bu büyük zorluk ve zaman içinde yapılan bir yolculuktu. Onun için hac yapanlara saygı duyulurdu. Kur'an-ı Kerim'i hıfzedip ezberlemek de kolay bir iş değildir.

Bu insanlar, bu sıfatları fazlasıyla hak etmişler güzel ahlak ve davranışlarıyla topluma örnek olmuşlardır.

Çocuklar ve gençler, anne ve babalarına ne kadar saygılı ise anne ve babalar da çocuklarına o kadar düşkün ve sevgi doludurlar. Onların iyi yetişme ve ihyalarını bir boyun borcu bilirler.

O zamanlar Safranbolu'da içkiye düşkünlük azdır. Günümüzde de Safranbolu'da içki düşkünlüğü yok sayılacak derecededir. O zamanların Safranbolu'sunda, içki içilen yerler kentin ücra ve تنها yerlerindedir. İçki düşkün olanlar, oralardan evlerine dönerken mahalleye yaklaşınca ilk çeşmeye uğrar, elini yüzünü yıkar, üstünü başını düzeltir, sonra yürüyüşüne bir çeki düzen verip yalpalamadan evine gider. Amaç, mahalle halkına daha önemlisi çocuklarına içkili halini gösterip kötü örnek ve mahcup olmamaktır.

Safranbolu'da, İslam'da çok önemli bir yeri olan aile müessesesine de çok önem verilir. Evlilikte tek eş önemlidir. Çok eşli evliliklere rastlanmamıştır. Evlenmeler, ince elenip sık dokunup, iyice araştırılarak yapılır. Bu yüzden de boşanma olayına pek rastlanmaz.

Aile içinde saygı çok önemlidir. Hele hele büyüklere olan saygı çok ileridir. Bir örnek vereyim: "Muhterem, Rahmetli bir akrabam

torununa vefat etmiş olan babasının İsmail olan adını vermiş. Ama babasının hatırasına hürmeten ömrü boyunca İsmail diye yalın hitap etmemiş, İsmail Efendi oğlum diye seslenmiştir.

Büyükler ataerkil aile sistemi gereği, birlikte yaşamda ömürlerinin sonunu çok iyi ve sorunsuz geçirmektedirler. Kur'an da emredildiği gibi evlatları onlara yaşlılıklarında öf bile dememektedirler. Günümüzdeki gibi dışlanmalar, sıra ile bakımlar, huzur evlerine bırakılmalar yoktur. İnsan olan insan gibi yaşar, insan gibi huzur içinde ölür.

Safranbolu'da din saptırmadan aynıyla yaşanmıştır. Kur'an ve sünnet ne emretmişse ona uyulmuştur.

Arpa, buğday tarımı ve hayvancılık yapılmayan Safranbolu'da uygulanan pratik nüfus planlamasının getirdiği az nüfusa rağmen, eğitime verilen önemin gereği 12 medresenin olduğu devirlere rastlanmaktadır. Tevhid-i Tedrisat Yasası'nın çıktığı 1934 yılında da Safranbolu'da beş bin civarındaki az nüfusa göre 6 medrese bulunuyordu.

Safranbolulu kavgadan-dövüşten uzak durur. Özellikle çocuklara büyüklerince bu konuda etkili telkin ve nasihatler yapılır. Bu yüzden yaralama ve cinayet gibi olaylara çok nadir rastlanmıştır.

Nüfusun azlığına rağmen büyük camiler bile normal vakit namazlarında dahi hep doludur.

Safranbolu'da çok değerli din adamları yetişmiştir. Bu değerli kişiler halk arasında hep büyük saygı görmüşler, dini ahlâkı vaaz ve nasihatleriyle toplumun insanca yaşamında büyük etken olmuşlardır.

Safranbolu'nun sosyal yaşamındaki bu manevi özellikler yalnız Safranbolu'da mı yaşanmıştır? Elbette ki hayır. Anadolu'da Konya, Kastamonu gibi kadim şehirlerde manevi yönü yüksek

zatlarnn çokluğundan bu güzellikler hep yaşanmıştır. Ama Safranbolu'nun sosyal ve kültürel yapısındaki özellik ve Osmanlı saray kültürünün de etkisi bir başkalıktır.

HALK HAFIZASINDAKİ SAFRANBOLU ULULARI YAŞAM VE KERAMETLERİ

Yakın tarihimize kadar geniş alanda yaşayan az nüfusu ile müreffeh ve zevkli bir yaşamın hüküm sürdüğü Safranbolu’da, manevi alemin uluları da yaşamışlardır. Bunlardan önemlileri şunlardır: Yazıköylü Şeyh Hacı Mehmet Emin Efendi, Şeyh Ali Baba, oğlu Şeyh Hasan Dede, Göğeren’de meftun Abdullah Efendi, Hacı Hafız Mehmet Efendi, Yıldız Baba Türbesi’nde meftun Halveti Şeyhi Mehmet Efendi, Bozacızade Büyük Hoca Efendi, Şehir mezarlığında meftun Şeyh Mustafa Efendi, Tanakzade Hoca Efendi bu ulu ermişlerin en önemlilerindedir.

YAZIKÖYLÜ ŞEYH HACI MEHMET EMİN EFENDİ

Safranbolu’ya bağlı Yazı Köyü’nde doğan Şeyh Hacı Mehmet Efendi, 19. Yüzyılda Safranbolu’da yaşamış bir Halveti şeyhidir. Emin Efendi Şabaniye Halveti yolunun 19. Yüzyıldaki büyüklerinden Geredeli Şeyh Aziz Halil Efendi’nin talebesidir. Medrese eğitiminden geçmiş mutasavvıflarımızdan biridir. Yazmış olduğu, Mir’atül Aşkın ve Mizan’ül Aşkın (Aşıkların aynası ve Aşıkların terazisi) adlı eseri ve iki küçük risalesi önemlidir. Ama Mehmet Emin Efendi, yazmaktan çok öğrenci yetiştirme ve insan eğitimini ön planda tutmuştur. Bir ara bugün Bulgaristan sınırları içinde bulunan Nevrekop’a giderek orada da irşatta bulunmuştur. Nevrekoplu Ahmet Efendi onun talebesidir. Onun Nevrekop’ta açtığı dergâh ise Balkan Harbi esnasında Bulgarlar tarafından yıkılmıştır.

Mehmet Efendi’nin doğum tarihi bilinmiyor. 1867 yılında (Hicri 1283) Safranbolu’da vefat etmiştir. Türbesi Safranbolu’da Mescid Sokak’ta bulunmaktadır.

Aynı türbede, oğulları Mehmed Zühdü, Ahmet ve torunu Muharrem Efendi'nin sandukaları bulunmaktadır. Türbenin bahçesinde ise üç kardeşinin kabirleri vardır.

Türbenin duvarında, Kâzım mahlası kullanan bir şairin onun için yazdığı şu kitabe bulunuyor:

Şeyh Şaban Veli'nin sırrını bu zâtda
Oynayıp kudret eliyle Hazret-i Rabbü'l-Muîn
Eylemişti serteser leb teşnegân-ı aşkına
Âfitâb-ı âsâ vücudun çeşme-i feyz-i Mübîn
Kıldı âhir irci'i fermânına Lebbeyk-zen
Etdi çeşme-i iştiyâkın nûr-ı rüyet kâğmbîn
Oldu tîğ-ı firkatinden bendegânı çâk çâk
Azm-ı halvet-saray-ı vasıl olup ol nâzenin
Ol emânet-i pîşenin nâmi Emin olsa n'ola
Zâtın itmişdi hüdâ nâib cenâb-ı mürselin
Âşık olmuşdu cemâli pâkine çun ehli aşk
Görmeden vech-münîrin ben gibi Kâzım hemin
Ref-i engüş-ti şهادetle dedim tarihini
Hu deyip gitti azizim edna Emin. [1283-1867]

Hacı Emin Efendi'nin şu kerameti halk arasında yıllarca konuşulmuştur.

Safranbolulu bir tacir, ticaret amacıyla Mekke'ye gider. Orada parasını kaybettiğinden zor duruma düşer. Mekkeli Araplara dert yazar. Kendisinin nereli olduğunu soran Araplara, Safranbolulu olduğunu söyleyince de Araplar ona:

— Burada hemşerin Safranbolulu Mehmet Emin Efendi var. Biz ne zaman bir sıkıntıya, derde düşsek, ondan medet umarız. Kaldı ki sen onun hemşerisisin, niye ona müracaat etmiyorsun? derler.

Safranbolulu tacir, kendisine söylenen ve tarif edilen Şeyh Mehmet Emin Efendiyi tanıdığını ama onun hiç Mekke'ye gelmediğini söyler. Araplarsa, Mehmet Emin Efendinin her gün öğle namazını Harem-i Şerifte kıldığını söyler ve ısrar ederler. Sonra da onu öğle namazı vakti Harem-i Şerife götürüp, Makam-ı İbrahim'in yanında namaz vaktini bekleyen şeyhi gösterirler. Tacir şeyhin yanına gider ve elini onun omuzuna koyar. Arkasını dönüp karşısında hemşerisini gören şeyhin yüzü sapsarı kesilir. Zira kerameti açığa çıkmıştır. Neyse aralarında konuşurlar. Tacir derdini şeyhe anlatır. Mehmet Emin Efendi:

— "Beni burada gördüğünü kimseye söylemezsen seni memlekete ulaştırırım." der. Tacir de kimseye bir şey söylemeyeceğine dair söz verip yemin eder. Namazdan sonra Mehmet Emin Efendi:

— Şimdi tut eteğimden yum gözlerini der."

Adam onun dediğini yapar. Mehmet Emin Efendi ona tekrar seslenir:

— Aç gözlerini!

Adam gözlerini açar, bir de ne görsün? İkisi de Safranbolu'da Köprülü Camiinin avlusundadırlar.

Kerameti ifşa olan Mehmet Emin Efendi üç gün sonra vefat eder. Tacir ise olayın şokunu üzerinden atamamıştır. Üstüne üstlük herkes ona bu kadar kısa zamanda Arabistan gibi uzak bir yerden nasıl dönebildiğini sormaktadır. Adamcağız bu ısrarlı sorulara daha fazla dayanamaz ve gerçeği açıklamak zorunda kalır.

Konuşur ve sözlerini tamamlar tamamlamaz oracıkta can verir.

Mehmet Emin Efendi'nin oğlu Mehmet Efendi'nin vefatı Cumhuriyetin ilk yıllarına rastlar. Cumhuriyetin ilk yıllarında tekke, zaviye ve türbeler kapatılmıştır. O sırada vefat eden Mehmet

Efendi'nin babasının türbesine defni için zamanın Safranbolu Belediye Reisi Cemal Caymaz'a yapılan teklife Belediye Reisi Rahmetli Cemal Caymaz:

— Kanuna göre bu talebinize evet demem mümkün değil. Ama ben gündüzlerin Belediye Başkanım. Ona göre, diyerek cevap verir. Onun verdiği bu sinyal üzerine de oğul Şeyh Mehmet Efendi babasının yanına gece defnedilir.

Yine oğul Şeyh Mehmet Efendi ile ilgili bir rivayet Yazıköy'de dinledim.

Köyden birkaç kişi gece Şeyhin bağına girip üzümünü çalmışlar ve bir hayvana yükletmişler. Bu arada arkasından Şeyhe de küfretmişler. Yola çıkmışlar. Yüku kendi evlerine götürüyoruz sanarak, hocanın evine götürmüşler. Hocayı karşılarında görünce de çok şaşırılmışlar. Şeyh hoca onlara:

— Ay oğlum. Üzümü çalılıyorsunuz, iyi de bir de bana ne küfrediyorsunuz? Demiş.

Bir efsane... ŞEYH ALİ BABA

Doğum ve ölüm tarihleri kesin olarak bilinmemekle birlikte Ali Baba'nın 19. yüzyılda yaşadığı kesindir. Türbesi Çavuş Mahallesi Dede Sokağı'ndadır. Kitabesinde 1870-1872 tarihleri yazılı olan, dikdörtgen planlı, aynalı tonozla örtülü, kesme taştan yapılmıştır. Ali Baba, bu türbede oğul Hasan Dede ile ebedi uykusundadır.

Bir Halveti şeyhi olan Ali Baba kerametleri ile ünlenmiştir. Yaşamı süresince şahsına duyulan büyük saygı, inanca rağmen, şeyhin bazı tavır ve hareketleri, halk tarafından çoğu zaman anlaşılammış ve gariipenmiştir. Sonradan bu hareketlerinin nedeni ortaya çıkmış ve şaşkınlıkla karşılanmıştır.

Bu olaylardan birisi şudur: Şeyh Ali Baba evlendiği gece gerdeğe girer. Gelinin duvağını açar ve sonra evden ayrılır ve Hasan Dede Tepesi'ne çıkar. Orada eski evlialardan Hasan Dede'nin mezarı başında diz çöküp geceyi dua ve zikirle geçirir. Onun bu garip hareketinin nedenini o açıklamamış ve hiç anlamamıştır.

Bir başka şaşkınlık yaratan olay da şöyledir: Eskiden şimdiki Ali Baba Türbesi'nin bulunduğu yerde Ali Baba Tekkesi vardır. Bir gün dervişleri ile otururlarken, heyecanla yerinden fırlayan Ali Baba, duvarda asılı olan kılıcı kapar ve kapıdan dışarı fırlar. Tekkenin yanında yetişmiş ısırganları “Ya Allah ya Allah” nidaları ile biçer. Onun bu hareketlerini şaşkınlıkla izleyen, ama bir mana da veremeyen dervişleri yine bir şey anlamayıp onun bunalıma girdiğini sanırlar.

Bu olaydan üç ay sonra 93 Harbi'nde Rus Cephesi'nden yaralı olarak memleketi Safranbolu'ya dönen bu zabıt, evine dahi uğramadan doğruca tekkeye gelerek Ali Baba'nın ellerine sarılır;

— Şeyhim! Allah senden razı olsun. Ruslar bizi kuşatmış ve hepimizi şehit edeceklerdi. Hızır gibi yetişip elindeki kılıçla Rusları ısırgan biçer gibi biçtin, der. Şeyh ona susmasını, önemli bir şey yapmadığını söyler.

Şeyhin uğurladığı zabıt dışarı çıktığında, şaşkına dönen dervişler ona bu olayın ne zaman olduğunu sorarlar. Zabıt not defterini çıkarıp okuyup söyler. Olay şeyhin ısırganları biçtiği gün cereyan etmiştir.

Şeyh Ali Baba'nın bir başka kerameti de şöyledir:

Şeyh Ali Baba dervişlerine, halka ve özellikle fukaralara yemek verilmesi için talimat verir. Ne var ki tekkenin erzak ambarında birkaç avuç arpadan başka bir şey yoktur. Ali Baba kendisine bunu hatırlatan dervişlerine bunu dert etmemelerini, hemen üç ocak

yakıp üzerlerine içi su dolu üç kazan koymalarını söyler. Kazanlardaki sular kaynayınca da eline birer avuç buğday alıp, bu buğdayları okuduktan sonra kazanların içine atar ve kazanların kapaklarını kapatır.

Bir müddet sonra kazanlar ateşin üzerinden indirilir ve kapakları açılır. Görenler hayretler içinde kalırlar. Bir kazanda çorba, bir kazanda etli pilav, diğesinde de hoşaf vardır.

Bu leziz yemeklerden herkes yer de kazanlar bir türlü boşalmaz.

İşte Şeyh Ali Baba böyle bir evliyadır. Allah'ın rahmeti üzerine olsun.

ŞEYH HASAN DEDE

Ali Baba'dan sonra şeyhliğinin postuna oğlu Hasan Dede oturmuştur. O da babası gibi ilim irfan sahibi, güzel ahlâkı ile tanınmış, keramet sahibi bir şeyhtir. Yine babası gibi yazılı eser bırakmak yerine insanların eğitimine öncelik vermiştir.

Onunla ilgili bir olayı nakledelim:

Osmanlı'da Sultan II. Abdülhamid tahtan indirilmiş, meşrutiyet ilan edilmiştir. İstanbul'daki hürriyet gösterileri ve onun etkileri bütün yurttaki olduğu gibi Safranbolu'da da etkendir. Bu arada bazı kendini bilmezlerin, yeni rejimi savunma gayretleri olmuştur. Bunlardan bir devlet memuru Hasan Dede'nin dervişlerine musallat olmuştur. Onlar tekkeye giderlerken, yolları üzerinde Yeni Hamamın önünde evi olan bu zat, pencereden güya karısına sesleniyormuş gibi yaparak:

— “Hanım bak... Köpekler ulumaya gidiyorlar.” gibi ifadelerle dervişlere sataşmaktadır. Uzun süre sabreder, gün gelir sabırları

taşar ve bu münasebetsizi şeyhleri Hasan Dede'ye şikâyet ederler. Hasan Dede gülerek onlara sabretmelerini, bu kişinin yarın gelerek kendilerinden özür dileyeceğini söyler.

Nitekim ertesi gün, bu kişi bitkin ve perişan bir halde tekkeye gelir ve günlerce çirkince sataştığı dervişlerin ayaklarına kapanarak af diler. Bunun sebebi sonradan öğrenilir. Meğer dün gece bu kişinin evinin etrafını yüzlerce köpek sarmış ve eve saldıracak sabaha kadar ulumuşlar.

Bu aslında Hasan Dede'nin kerametinden başka bir şey değildir.

GÖĞEEREN TÜRBE Sİ VE ABDULLAH EFENDİ

Safranbolu Bartın yolu üzerinde, Karaevli'yi geçince yolun hemen solunda birkaç ev, bir cami, bir de türbe vardır. Bu türbede çevre halkı tarafından kendilerine Göğeeren adı verilen Çoban Abdullah ve eşi yatar. Bu küçük yerleşim alanına da Göğeeren denilir.

Abdullah ve eşi Osmanlı'nın son döneminde burada yaşamışlardır. İlk türbe yandığı ve taşları bile tahrip olduğu için yaşadıkları tarihe dair kesin bir bilgi yoktur. Cami ve türbe yeniden inşa edilmiştir.

Haklarında halk tarafından söylenegelenler, çocukları olmayan bu çiftin yoksul bir yaşam sürdükleri, köyün hayvanlarını güderek geçimlerini sağladıklarıdır. Diğer zamanlarını ise hep ibadetle geçirmektedirler. Bu nedenle Allah'ın sevgili kulları oldukları söylenir olmuştur.

Köylüler cumartesi günleri Safranbolu pazarına yağlarını götürüp pazarlamaktadırlar. Ama pazarda en çok rağbet gören yağlar, Çoban Abdullah ve eşinin yağlarıdır. Bu da köylülerin haset ve kıskançlığına neden olur. Hem özel hayvanları da olmayan bu çift nasıl olur da yağ üretebilmektedirler? Bizim hayvanlarımızı

güderken gizlice sütlerini sağıp yağ yapıp satıyorlar diye onları hırsızlıkla suçlayıp haklarında dava açarlar.

Mahkemede Kadı'nın sıkıştırması üzerine suçlanan karı koca gerçeği açıklarlar. Geceleri geyikler ormandan Çoban Abdullah'ın evine gelip, sütlerini sağdırmakta ve o sütlerden de o leziz yağlar yapılmaktadır. Bu açıklama karşısında Kadı ikna olur ve onları serbest bırakır. Ama onlar artık işsiz kalmışlardır. Sırları açığa çıkınca geyikler de gelmez olmuşlardır. Eskisinden beter aç ve açık kalmışlardır. Ve onlar bir gün pazara gelip köylüye beddua ederler:

— Allah'ım bize iftira eden bu köylülerin köyü, yedi haneden sekize çıkmasın. Ve de çok geçmeden ikisi de sıkıntı içinde art arda vefat ederler.

Onların ölümünden sonra köyde yangın çıkar ve bu yangından yalnız yedi ev kurtulur. Bundan sonra da köyde ev sayısı hiç sekize çıkmaz, hep yedide kalır.

Onların kerametini geç de olsa anlayan köylüler, onların kabirlerini türbe yapıp, adına da Gögeeren koyarlar.

Gögeeren Türbesi, caminin yanında, ziyaretçisi oldukça bol bir türbedir. Cami ve türbede kalabalık topluluklar sık sık mevlit okutmak ve ibadet için toplanır ve bu iki ermiş için dua ederler.

ŞEYH HACI HAFIZ MEHMET HİLMİ EFENDİ

Şeyh Hacı Hafız Mehmet Hilmi Efendi 1868 yılında Safranbolu'da dünyaya gelmiştir. Halk arasında Hacı Hafız diye anılan bu zat Halveti Şeyhidir. Mescid Camii'nde (Yazıköylü Mehmet Emin Efendi Tekke Mescidi) 35 sene imamlık yapmış, aynı zamanda caminin yanındaki tekkenin de şeyhi olarak, yasa gereği tekkeler kapatılana kadar irşatlarına devam etmiştir. Hacı Hafız Efendi, ilim

irfan sahibi, ikna yeteneği çok yüksek ve kalp gözü açık bir Allah dostudur. Tekkeler kapatıldıktan sonra da her türlü baskıya rağmen irşatlarına cesaretle devam etmiştir.

Hacı Hafız Efendi on bir yıl süren askerlik yaşamında, Orta Doğu'nun sıcak cephelerinde savaşıp, I. Dünya Savaşı'ndaki Kanal Seferi'nde İngilizlere esir düşmüş ve iki yılını Sina ve Bağdat'ta esir kamplarında geçirmiştir. Esareti sırasında yalnız Türk esirlerin değil, İngiliz askeri görevlilerinin dahi sevgi ve saygısını kazanmış, birçok İngiliz subay ve erinin Müslüman olmalarına vesile olmuştur. İngiliz subay ve erleri o abdest alırken, onun abdest suyunu dökmek için sıraya girerlermiş.

Hacı Hafız Efendi, Safranbolu-Araç yolu üzerinde Ak Geçit denilen yerde yerleşmiş, halk tarafından kendilerine Kürt denilen insanlara, İslami yaşam ve güzellikleri öğretmiş, onların büyük sevgi ve saygısını kazanmıştır. Onları tarikatına bağlayarak, yaşam tarzlarının düzeltilmesinde rol oynamıştır.

Vefat ettiğinde Ak Geçit sakinleri, Ak Geçit'te kendisi için bir türbe yapmak amacıyla naaşını istemişlerse de ailesini razı edememişlerdir.

Hakkında kayda değer birçok yaşanmış olay vardır. Bunlardan birini torunu şöyle anlatıyor: "Bir gün şeyhin eşinin saati çalınır. Ama saati çalan hırsız geceleri uyku uyuyamaz, rahatsız edilir. Eski Belediye Başkanlarından Rahmetli Ömer An'a gidip, ağlayarak suçunu anlatır. Çok pişman olduğunu söyleyerek, saati kendi adına şeyhe götürmesini rica eder. Ömer An, onun bu ricasını kabul edip, saati şeyhe götürür. Şeyh gülümseyerek Ömer An'a şöyle der:

— "Saatin geri geleceğini biliyordum. Sen söyle ona bir daha hırsızlık yapmasın."

Diğer bir yaşanmış olay da şöyledir:

“Şeyhin talebelerinden birisi de şeyhin el radyosunu çalar. Çalar da geceleri onu da uyutmazlar. O da radyoyu getirip gizlice şeyhin evinin merdivenin altına bırakmış, sonra da şeyhin yanına gelerek:

— “Şeyhim radyonuzu çalmışlar.” demiş. Şeyh gülerek:

— “Evladım ne yalan söylüyorsun? Radyoyu sen aldın, sonra da geri getirdin. Hırsızlık günahdır, yalansa çok ayıptır. Bir daha yapma.” diye nasihatte bulunmuştur.

Bir başka olay:

“Duasını almak için onu ziyarete gelen yeni evli bir çiftte şeyh elini öptürmez. Onlarla konuşmaz, dua etmez ve yüzlerine de bakmaz. Onlar odasından çıkınca onları huzuruna getiren torununun kocasına:

— “Bir daha benim yanıma gusül abdesti almayanları getirme.” der.

Onun -benim de iş arkadaşım olan- torununun eşi, yeni damada benim de yanımda bunu sorunca, onun kızarak, gusül abdesti almak gibi bir adetleri olmadığını itiraf ettiğine bizzat tanık oldum.”

Şeyhin hanımı onun evden pek fazla çıkmamasına rağmen, ayakbıplarının içinden sık sık sarı çöl kumu döktüğünü söylemiştir.

İşte Şeyh Hafız Hacı Mehmet Hilmi Efendi, bir kişinin gusül abdestsiz olduğunu yüzünden okuyacak kadar keramet sahibidir. 5 Şubat 1978 tarihinde 110 yaşında vefat etmiş ve Safranbolu'daki aile kabristanına defnedilmiştir.

ALÖRENLİ ŞEYH MUSTAFA SABÂHÎ

Şeyh Mustafa Sabâhî Safranbolu'nun Alören Köyü'nde dünyaya geldi. Doğum tarihi bilinmiyor. Medrese eğitimini Safranbolu'da aldı. Halveti tarikatına intisap etti. Sonra bu tarikatın Mürşid-i Kâmil'i -yüksek dereceli bir halifesi- oldu. İlahi fikirler dışında bütün dünya işlerini terk etti. Ömrünü Safranbolu'da halkı irşad ile geçirdi. Halk tarafından çok sevildi.

Şeyh Mustafa Sabâhî Hicri 1264, Milâdî 1847-48 tarihinde Şaban ayının ortasında (Berat Gecesi) Hakk'ın rahmetine kavuşmuştur.

Vefatı ile ilgili çok ilginç bir hatırası vardır: “Şeyh Mustafa Efendi bir gün İzzet Mehmet Paşa Camii imamı ile karşılaşır. Ve ona, üç gün sonra bu dünyadan göçeceğini, Alören'den köylüleri gelmeden cenazesinin kaldırılmamasını rica eder.

İzzet Paşa Camii imamının: — “Şeyhim. Allah korusun, ölümü nereden çıkarıyorsun?” demesi üzerine — “Öyle olacak. Sen benim sözümü sakın unutma.”

Ve... Onun dediği gibi, tam üç gün sonra Şeyh Mustafa Efendi Hakk'ın rahmetine kavuştu. Cenazesi İzzet Mehmet Paşa Camii'nin musalla taşına konuldu. Öğle namazından sonra cenaze kaldırılacak, ama hala Alören Köyü'nden cenazeye katılmak için gelecek şeyhin köylüleri beklenmektedir.

Köylüler hala gelememişlerdir. Çünkü olağanüstü bir kar yağışı olmuş, yollar karla kapanmıştır. Bekleme sonunda köylüler gelemeyince hoca, şeyhin kendisine kesin talimatına rağmen cenazenin kaldırılmasına karar verir, cenaze namazını kıldırır ve:

— “Haydi tabutu kaldırın!” der. Cemaat tabutu kaldırmak için tutar, ama tabutu yerinden kılmıdatamazlar.

Bunu gören hoca şeyhin kerametini anlamıştır. Biraz daha beklerler. Biraz sonra da şeyhin Alörenli köylüleri cami avlusuna girerler.

Hoca cenaze namazını tekrar kıldırır. Sonra cemaat kuş gibi hafifleyen tabutu omuzlayıp, Safranbolu kabristanına götürür ve defnederler.

Merhumun türbesi Safranbolu mezarlığı girişinde, Mezarlık müdürlüğünün karşısında bulunmaktadır.

SAFRANBOLU’NUN DİNİ LİDERLERİ

Safranbolu, bir asır kadar önce beş bini pek fazla geçmeyen bir nüfus barındırmaktadır. Buna rağmen Safranbolu’da din eğitimine verilen büyük önem nedeniyle halkı bu yönde çok bilinçlidir. Tevhid-i Tedrisat Yasası’nın çıkıp, tarikat ve tekkelerin yasaklanmasından önce de Safranbolu’da yozlaşmış bir dini zihniyet yerine, bilgi ile donatılmış aydın bir zihniyet egemendi. Safranbolu’da az nüfusa rağmen yine de altı medrese vardır.

İşte bu ortamın oluşmasında, o yılların yaşamış, hatıraları hala hafızalarda yer eden önemli din adamlarımızın çok büyük emek ve gayretleri rol oynamıştır. Bu din bilginlerimiz, Safranbolu halkını dini bilgiler yönünden hep bilinçli kılmışlardır. Çünkü kendileri de gerçekten müsbet bilime açık, aydın insanlardır. Onların büyük emek ve gayretleri sayesinde Safranbolu’da, dinde yobazca bir zihniyet yaşanmamıştır.

Bununla ilgili olarak, konumuza bazı din ulularını alıyor ve naçizane onlardan bahsetmeyi bir görev sayıyorum.

Halkımızın dini yönden aydınlatılması yönünden büyük gayret ve emekleri olan Ahmet Hamdi Kavuşturu, Muslubeyoğlu Mustafa Akyol bu zatların önde gelenlerindedir.

Safranbolu'nun unutulmaz din ulularından:

AHMET HAMDİ KAVUŞTURUCU

Safranbolu'nun unutulmaz din alimi ve hocalarından Ahmet Hamdi Kavuşturu 1884 yılında Safranbolu'da doğmuştur. Kendisi keramet sahibi bir evliya değildir ama halk üzerinde derin bir etkisi olan çok önemli bir din alimidir.

Safranbolu'da günümüzde, Kaymakamlar Evi olarak anılan müzenin üst tarafında Taş Ev adı verilmiş bir evi Stelyo Direndefilli adlı bir Rum'dan satın aldığı için kendisine hiç alakası olmadığı halde “Direndefilli Oğlu” lakabı takılıvermiştir.

Ahmet Hamdi Efendi, Safranbolu'da medrese eğitimi görmesine rağmen bununla yetinmeyerek, zamanının değerli hocalarından özel ilmi ve dini dersler alarak kendisini çok iyi yetiştirmiştir. Zamanında Kur'an hükümleri ve tefsire ihtiyaç duyulan ayetler hakkında, din hocaları arasında çıkan itilaflarda bilgisine başvuru ve verdiği kararlarına itiraz edilemeyen aydın ve bilgili bir din adamıdır. Ömrünün büyük bir bölümünü Köprülü Mehmet Paşa Camii'nin imamlığını yaparak, yeni yetişenlere din ve Kur'an dersleri vererek geçirmiştir. Onun zamanında yaşayıp, ondan dini tedrisat alanlar hep bununla övünmüşlerdir.

Cumhuriyetin ilk yıllarında Köprülü Mehmet Paşa Camii'ndeki bir vaazından dolayı, işgüzar bir devlet memuru tarafından rejim düşmanlığı isnadıyla şikâyet edilmiş, tutuklanarak Kastamonu İstiklal Mahkemesi'ne gönderilmiştir. Kastamonu yolunda iki jandarma erinin arasında yolculuk ederlerken, Araç ilçesi

yönünden atı ile gelen Safranbolulu bir tüccar ile karşılaşılır.
Tüccar:

— “Uğurlar olsun. Hoca Efendi yolculuk nereye?” diye sorunca hoca, asılmaya gidiyorum anlamında:

— “Kendirli Baba’ya gidiyorum.” cevabını verir. Tüccar da onun Kendirli Baba adıyla anılan bir türbeyi ziyarete gittiğini zanneder. Jandarmalar ona saygıdan kelepçe de takmadıklarından, onların da Hoca’ya yol arkadaşlığı yaptıklarını düşünür ve:

— “Uğurlar olsun Hocam.” der ve yoluna devam eder.

O tarihlerde İstiklal Mahkemelerine yolu düşenin, değil sanık, tanık dahi olsa darağacına gittiği için, Hoca Efendi hemşerisinin bu umursamaz haline çok içerler. Bu olayın onun ruhi durumunda bir bozukluk yarattığı bilinir. Bunun bazı tezahürleri nedeniyle, o zamanların Safranbolu’sunda pek moda olan lakap takma hastalığı yüzünden Hoca’ya, “Deli İmam” lakabı takılıvermiştir.

Hoca’nın yakınlarının Kastamonu’da dostları olan bir binbaşı, Hoca’yı Mahkeme üyelerine iyi tanıtarak onun davadan beraat ile kurtulmasını sağlar. Ve serbest bırakılan Hoca Safranbolu’ya döner. Hoca döner ama, onun sağ salim memleketine dönmesini hazmedemeyen işgüzar memur, bu sefer doğrudan Mustafa Kemal Paşa’ya bir telgraf çekerek, Hoca’nın İstiklal Mahkemesi’nde kayırılarak kurtarıldığını bildirir.

Bu telgrafi alan Mustafa Kemal Paşa da Hoca’nın Ankara’ya tutuklu getirilmesini emreder. Ankara’ya getirilen çilekeş Hoca, bir cuma akşamı Çankaya Köşkü’nde Paşa’nın huzuruna çıkarılır. Paşa arkadaşları ile mutad yemeklerinden birindedir. Hoca’yı da masalarına davet eder. Konuşmaya başlarlar. Bu konuşma sorgulamadan çıkıp sohbe dönüşür ve uzun süre devam eder. Sonunda Paşa:

— "Hocam seni tanımakla memnun oldum. Bilgili, ilim sahibi bir zatsın. Şimdi emir vereceğim. Sen yarın Hacı Bayram-ı Veli Camii'nde Cuma vaazı verecek, sonra da Cuma namazını kıldıracaksın. Ben ve arkadaşlarım da orada olacağız. Yalnız vaazında, Safranbolu'daki şikâyet konusu olan o vaazında neler söyledinse, orada da aynıni söyleyeceğine dair yemin eder misin?"

Hoca tereddüt etmeden yemin eder ve Çankaya'dan ayrılır.

Ertesi gün Cuma vakti Hoca Hacı Bayram-ı Veli Camii'nde vaaza başlar. O sırada Mustafa Kemal Paşa da arkadaşları ile camiye gelir ve bağdaş kurup hocanın vaazını ilgiyle dinlerler. Hutbe ve kılınan Cuma namazından sonra camiden çıkan Hoca, Paşa'nın arkadaşları ile caminin önünde kendisini beklemekte olduğunu görür. Paşa Hoca'yı yanına çağırır ve elini onun omzuna koyar ve:

— "Hocam vaazını zevkle dinledim ve pek memnun oldum. Sen gerçek bir din alimisin. Bu milletin senin gibi hocalara ihtiyacı var. Bundan sonra sen, hiç çekinmeden konuşup milleti irşad edeceksin. Korkma. Arkanda ben varım. Seni buralara kadar yorduk. Hakkını helal et. Uğurlar olsun." der ve onu uğurlar.

Hoca gençliğinde, Osmanlı döneminde Mekke'ye gitmiştir. Orada bir konuda Mekkeli Araplara soru sormakta ise de derdini anlatamamaktadır. Onu oturduğu bir peykenin üzerinde izleyen yaşlı bir Arap Ona Arapça seslenip yanına çağırır:

— "Hey Türk. Buraya gel." ve yanına gelen Hoca'ya şöyle der:

— "Bak Türk. Senin konuştuğun dil gerçek Arapça. Ama bu cahiller o dili tam anlamaz. Gel sen derdini bana anlat, ben anlarım." der.

İşte Hocamızın Arapçasının üst seviyede olduğunun delilidir bu...

Ahmet Hamdi Hoca, bir gün birkaç arkadaşıyla Kemer Fırın Kahvesi'nin önünde otururlarken yanlarına gelen bir genç Hocaya:

— "Hocam benim yıldız falıma bakar mısın?" diye ricada bulunur. Etrafındakiler de:

— "Hocam bu genci kırma. Ne olur bakıver." deyince hoca gencin elini tutar ve avcuna bakar. Ama bakmasıyla birlikte yüzü allak bullak olur ve genci azarlayarak yanından kovar. Yanındakiler şaşkınlık içinde:

— "Hocam bunu niye yaptın? Bu genç sana yanlış bir şey yapmadı ki."

Hoca omuzları düşmüş, üzgün bir şekilde:

— "Ben o gence kızmadım, kendime kızdım. Ben bu yıldız falını bir ilim dalı sandım ve onu tahsil için altı yılımı harcadım. Meğer bu ilim, bilim değilmiş. Zira delikanlının avcunda bugün öldüğünü gördüm ama o hala yaşıyor."

Aradan daha on dakika geçmeden Yukarı Çarşı'dan bağırmalar işitilir ve ilgilenirler. Az önce Hocaya el falına baktırmak isteyen genç, Yukarı Çarşı'daki simitçi fırınında çalışan ağabeyinin yanına uğramış. Münakaşa etmişler. Ağabeyi tezgahtaki bıçağı alıp kardeşinin karnına sokmuş ve talihsiz genç orada can vermiş.

Yukarı Çarşı'dan gelip olayı anlatanları dinleyen hoca, yanındakilere şöyle der:

— "Ölene sevinilmez ama ilmimin safsata değil gerçek olduğuna sevindim. Zira elinden bu gencin vadesinin bugün dolduğu açıkça okunuyordu."

Uzun yıllar imamlığını yaptığı Köprülü Mehmet Paşa Camii'ne, Safranbolu'nun pazarı olan cumartesi günleri tanımadığı kılık

kıyafeti pejmürde bir kişi gelmekte ve hocanın tam arkasında saf tutmaktadır. Bu adam Hocanın merakını celbeder. Çünkü İslam adetine göre, hocanın arkasında saf tutanın en az hoca kadar bilgili olması gerekir ki, hocanın namaz esnasında başına ani bir hal gelir veya şaşırırsa hemen onun yerine geçerek Hocanın yerini dolduracak olmasıdır.

Hoca bir gün, merakını yenemediğinden, namaz esnasında bilerek kıraatta bir tutukluk yapar ve sonra geri dönüp adamı yerine davet eder. Adam çok tabii bir şekilde Hocanın yerine geçer ve onun bıraktığı yerden kıraatına devam eder ve namazı tamamlar.

Hocanın merakı zail olmuştur. Ama yaptığından da utanmıştır. Namaz çıkışında ayakkabısını giyen adamın omuzuna dokunur ve ona, onu denemek için oyun oynadığını ama yaptığından pişman olduğunu söyleyip, adamdan özür diler.

Dini ilimler yanında dünyevi ilimlere de vakıf olan Ahmet Hamdi Kavuşturucu Hocamız 1956 yılında vefat etmiştir.

Muslu beylerin Mustafa Efendi MUSTAFA AYKOL

Safranbolu'da adından çok bahsettiren, ilmi ve irfanıyla ün salan önemli din adamlarından birisi de Mustafa Aykol'dur. Bu değerli din adamımızın hakkındaki bilgileri, bilgisine başvurduğum torunu Sevgili Hüsnu Korkut kardeşimizin kaleminden naklediyorum.

[Muslubeylerin Mustafa Efendi (MUSTAFA AYKOL)] Bu yazı Mustafa Aykol'un torunu HÜSNÜ KORKUTLU tarafından kaleme alınmıştır.

Dedem Mustafa Aykol, rüştiye mezunudur. Zamanında iyi eğitim görmüş, din ve devlet işlerinde görev almış bir kişi olarak, noterlik

ve dava muakkibliği yanında uzun yıllar da Köprülü Mehmet Paşa Camii'nin imamlığını yapmıştır.

Son zamanlarda bu görevi yapanlara devlet memurluğu hakkı verildiğinden, dedemin Köprülü Mehmet Paşa Camii imamı olarak görevlendirildiğini biliyorum. Zamanın din işleri temsilcileri dedemle toplantı yaparlar, ondan dini bilgiler alırlardı. Dava muakkibi olarak, Çarşı Akın Sokak, Asmaaltı mevkiinde bir yazıhanemiz vardı. Bu görevinde Safranbolu'nun tanınmış kişilerinden Dedeoğlu ve Çarşı esnafından Şekerci Osman, Kuyumcu Mustafa Amca ve halktan birçok insan, ikinci namazından sonra dedemin yazıhanesine gelerek, kahve içer sohbet ederlerdi. Bazen bu sohbetler Kunduracılar içinde, Karagöz'ün Kahvehanesinde olurdu. Oralarda rahmetli dedemin köşede bir yeri vardı. Oraya oturur, hazır olanlara dini ve uhrevi bilgiler, güncel bilgiler, hayat hikayeleri ve de zamanın yaşanan olayları karşısında neler yapılması hakkında aydınlatıcı yorumlar yaparak etrafındaki insanlara yardımcı olurdu. Eskiden Cuma namazlarındaki hutbe konuşması Diyanet İşleri tarafından gönderilmediğinden, o cuma günü Köprülü Camisi'nde yapacağı konuşmayı bizzat hazırlar, cuma günleri de yazıhanesine Cuma namazını kıldırıktan sonra gelirdi. Cuma hutbesinde, insanların anladığı dilde, kırıcı olmadan hazırlanan Kur'an açıklamasına yer verir ve o gün Köprülü Mehmet Paşa Camii dolup taşardı. Bugün Mustafa Hoca Efendi bize hangi bilgileri aktaracak diye cemaat erkenden gelir, yerini alırdı.

Okumayı çok seven dedem her daim cübbesinin ceplerinde kitap ile dolaşırdı. İlkokul ikinci sınıftan üçüncü sınıfa geçtiğimde, yaz tatillerini dedemin yazıhanesinde geçirmeye başladım. Birçok şeyi ve hayat tecrübesini orada öğrendim.

Safranbolu'da eşraftan birçok kişi dedem Muslubey'den bilmedikleri konularda akıl alarak, dini bilgilerini yaşamlarında uyguladıklarına bizzat tanık oldum. Onda, en çok takdir ettiğim

huyu kimseyi incitici ve de kırııcı olarak hitap etmeyen ifadesi, böyle yapılması uygun olur diyerek dinleyenlerin fikrine sunmasıdır.

Dedem dini vecibelerini hakkıyla yerine getirmiş, hukûki çalışmalarında, yasalara uygun görev yapmış, Safranbolu'da adından söz ettirmiş bir Safranbolu eşrafıdır.

Dedem Muslubeyoğlu, 1 Nisan 1971 tarihinde 71 yaşında dünyadan göçmüştür.

Ben H. Hüsnü Korkutlu baba tarafından Ünzülleler, anne tarafından Muslubeyler lakabı taşıyan iki sülalenin evladım. Anne tarafı, Muslubeyler sülale lakabımız olarak bilinir. Her iki sülaleden de birçok güzellikleri alarak hayatımıza devam ediyorum.

Kısa olarak Muslubey dedemin biyografisini anlatmaya çalıştım. Bu bilgileri benden "Ünsal TUNÇÖZGÜR" ağabeyim, büyüğüm istemişti, ben de ona verilmek üzere kaleme aldım. Selam ve sevgiler.

H. Hüsnü KORKUTLU

H. Hüsnü Korkutlu kardeşimiz, kıymetli dedesinin biyografisini samimi ve içten ifadelerle ortaya koymuş. Ben onun ifadelerine başka bir ilaveye gerek görmedim ve onun yazısını bu satırlar arasına koydum. Kendisine teşekkür ederken, Safranbolu'yu, hala unutulmayan bir değer olarak bilenlerce hatırlanan Muslubeyoğlu merhum Mustafa Akyol büyüğümüze Allah'tan rahmetler diliyorum.

SAFRANBOLULU ÖNEMLİ ZAT VE YATIRLAR

BOZACI BÜYÜK HOCA EFENDİ

Bozacı Büyük Hoca Efendi, Nakşi Halidi şeyhlerindedir. 19. yüzyılın büyük mutasavvıflarından Gümüşhanevi Ahmet Ziyaeddin Efendi'nin (1811–1893) ilk halifesidir. Hocazade'nin tasavvuf ehli üç kişiden biri olduğu bilinmektedir.

TANAKZADE HOCA EFENDİ

Tanakzade Hoca Efendi, Büyük Hoca Efendi'nin halifesidir. Her ikisinin de kabirleri Safranbolu şehir kabristanındadır.

ERGÜLLÜ BABA TÜRBESİ

Kirkille-Şehir yolunun hemen sol alt yönünde bulunan bu türbede, ermiş bir zatın mefdun bulunduğu rivayet edilmektedir. Söylenişine göre bu zat bir zabittir, ne var ki adı unutulmuştur. Bu kabre önceleri pek önem verilmemiş, hatta mahalle sakinleri tarafından üzerine çöp atılmış, ama her gece kabir kendiliğinden tertemiz bir hale gelince türbe haline getirilmiş, yanına da bir mescid inşa edilmiştir.

SAFRANBOLU'DA MECZUP VE MECNUNLAR

PİLLİ MEHMET

Pilli Mehmet, 19. Yüzyılın ilk yarısında Safranbolu'da yaşamış bir gariptir. Pilli Mehmet aslında varlıklı bir ailenin tek evladı iken, genç yaşta anne ve babasını kaybedip hatırlı bir servete konunca

sorumsuz ve şımarıkça bir yaşam sürmeye başlamıştır. Hiçbir şeye ve hiçbir kurala önem vermemekte, hatta kutsal şeylerle bile alay etmektedir. Yine bir şımarıklık eseri bir çuval buğdayı ayak yoluna döktükten sonra aniden şuuru bozulmuş, serveti eriyip fakara olunca da ömrünün sonuna kadar bir kaya kovuğunda barınmak zorunda kalmıştır. Çarşı esnafının hamallık işlerini yaparak nafakasını temin etmiştir. Kısacası tevekkül ederek yaradana sığınmış, kaderine rıza göstermiştir. Safranbolu halkı onu bu haliyle de çok sevmiştir.

1964 Yılında vefat ettiğinde, cenazesi ender görülen bir kalabalık tarafından şehir kabristanına defnedilmiştir.

HACI HAYRİ EFENDİ (Haceyri)

Sultan II. Abdülhamid Han'ın İbrikçi Başısı Hacı Hayri Efendi, aslen Ulus doğumludur. İbrikçi başı iken, padişahın abdestinde ona su dökerken, elinde olmayarak sesli olarak yellenince hem çok utanmış hem de çok korkmuş. Ve bu yüzden şuurunda ani bir bozulma olmuştur. Sultan II. Abdülhamid onun bu durumuna çok üzülmüş, İstanbul'da mağdur olmaması için onun emekli edilip maaş bağlanarak memleketine gönderilmesini emretmiştir. Hacı Hayri Efendi ise o zamanlar Safranbolu'ya bağlı olan memleketi Ulus'a gitmeyerek Safranbolu'ya yerleşmiştir.

Halk arasında aklî sıkıntısı bilinen, lâkin bazı garip hâl ve hareketleri, akıllı kişilerde bile rastlanmayan nükte ve esprileriyle herkesi hayretler içinde bırakan bu zatın keramet sahibi olduğu bilinmektedir.

Kazdağlı Camii'nin avlusunda yatıp kalkan Hacı Hayri Efendi, halk tarafından kendisine ikram edilen yemekleri birbirine karıştırarak yer, sebebini soranlara da:

— "Hepsi de aynı yere gidecek değil mi?" cevabını verirmiş. Sokakta bulduğu kâğıtları toplar cebinde biriktirmiş.

Hakkında yaşanmış ilginç hikâyeler var:

Hayri Efendi bir gün sokakta rastladığı bir hanımdan kendisine süt göndermesini ister. Evine giden kadın, kızının eline ekşimiş bir tas sütü verip Hayri Efendi'ye götürmesini söyler. Kız, annesine sütün kokmuş olduğunu, bunu Hayri Efendi'ye vermenin ayıp olacağını söyleyince, annesi:

— "Allah'ın delisi, sütün ekşi olup olmadığını ne anlar. Sen götür ver." der.

Elinde süt taşıyla Mecit Yokuşu'ndan inen kızı, Kazdağlı Camii'nin önünden gören Hayri Efendi ona şöyle bağıır:

— "Kızım. Anan Allah'ın delisi ekşimiş sütü ne bilir diye bana layık gördü, ama delinin de bir nefsi var. O sütü geri götür istemem."

Bu olay Hacı Hayri Efendi'nin kalp gözünün açık olduğunun delilidir. Hacı Hayri Efendi aynı zamanda nüktedan bir kişiliğe sahiptir.

Cumhuriyet'in kurulmasından sonra, padişahlar tarafından bağlanan maaşlar iptal edildiği için Hayri Efendi'nin maaşı da kesilmiştir. Bunun için kaymakamla konuşmaya giden Hacı Hayri Efendi, Kaymakam'ın odasının aralık olan kapısından, içeride yolsuzlukları ile tanınan Sandık Emmini (Mal Müdürü) ve kalın camlı gözlüklerinin arkasından önünü bile zor görebilen Kör Ziya lakaplı Ziya Efendiyi görür ve kapıdan geri çekilmek ister.

Onu fark eden Kaymakam bağıırıp içeri gelmesini söyler. Hayri Efendi içeri girince, yeni tayin olduğu için onu tanımayan

Kaymakam ona kim olduğunu sorunca Hayri Efendi kendisini şöyle tanıtır:

— "Beyefendi. Bu öyle bir devir ki, hırsıza Emin, köre Ziya, benim gibi hayırsıza da Hayri diyorlar."

Vefat ettiğinde şanına layık kalabalık bir cemaat tarafından Safranbolu kabristanına defnedilen Hacı Hayri Efendi'nin, mezar taşında Avukat Hulusi Yazıcıoğlu'nun babası eski müftülerden Müftü Mehmet Emin Efendi'nin yazdırdığı şu yazı bulunmaktadır:

Ziyaretçi!

Bu dedikodu hala bitmesin mi?

Hacı Hayri mezarında rahat etmesin mi?

Fikrimi anlayın taşımdan

Bir Fatiha okuyup gidin başımdan.

Bir garip Allah kulu:

YILMAZ KIYICI

Safranbolu'da yaşadığı devirler olan 20. yüzyılının sonlarında Kıyıcıların Yılmaz adıyla tanınan bir garip Allah kuludur Yılmaz Kıyıcı. Ruhî yapısı özürlü olduğu için tahsil yapmamıştır. Camilerde namaza gider, namaz esnasında yüksek sesle ALLAH diye bağırır, onu iyi bilen cami cemaati onun bu halini hoşgörü ile karşılarlardı.

Zamanla onun bu dünyadan kopup, Allaha yaklaştığının emareleri görülmüştür. O hiç Hicaz'a gitmediği halde, hac ve umreye

gidenlerin onu Mekke ve Medine’de gördüklerini ısrarla iddia etmişlerdir.

Onun olağanüstü hallerine tanık olanlardan biri şöyle anlatıyor: “Soğuk bir kış günü idi ve her yer karla kaplanmıştı. Sokakta Yılmaz’la karşılaştım. Mayıs ayında açan zambaklar elinde idi. O zambaklardan birkaç tanesini bana vermesini istedim. Zambakları göğsüne bastırdı ve:

— ‘Bu zambaklar senin elinde solar!’ dedi.

Çünkü ben o yıllarda alkol alıyordum. Onun için bir şey diyemedim. Olayı bir arkadaşıma anlattım ve onun bir veli olduğunu söyledim. Ama arkadaşım inanmadı. Bir süre sonra Yılmaz vefat etti. Cenazesi bir yaz günü kaldırıldı. Cenaze mezara götürülürken ve gömülürken, bir güvercin sürüsü onun üzerinde uçarak gölgelik yapıyorlardı. Zambak olayına inanmayan arkadaşım yanıma geldi ve güvercinleri göstererek:

— ‘Sen doğru söylüyormuşsun.’ dedi.”

"1970 Yılında bir akşam, annemle babam yanımda konuşarak Hacca gitmeye karar verdiler. Annem ıvecen tabiatlıydı. Hemen ertesi günü babamla birlikte Safranbolu Çarşısına Hac malzemesi almaya gittiler. Belediye otobüsünden inip, simitçi fırınının yanına geldiklerinde, yolun aşağısından gelen Yılmaz onları görünce onlara:

— 'Hacca gideceksiniz. Allah kabul etsin, yolunuzu açık etsin!' diye seslenir. Annem ve babam şaşkına dönerler. Çünkü Hacca gitmek için verdikleri karardan benden başka kimsenin haberi yoktur."

Yılmaz sabah evinden çıkıp, o gün kim öldüyse, kendisine malum olduğu için doğrudan cenaze evine giderdi. O çok sevilirdi. Orta

yaşlı iken vefat etti. Cenazesi büyük bir cemaatle Safranbolu kabristanına defnedildi. Allah rahmet eylesin.

GÜNGÖR ERGİN

Güngör Ergin 1936 yılında Safranbolu'da doğdu. Kendisini Safranbolu Ortaokulunda okurken tanıdım. Zeki ve hareketli bir arkadaştı. Daha sonra Teknik Okulu bitirip Almanya'ya işçi olarak çalışmaya gitti. Türkiye'ye döndükten sonra rahatsızlık geçirmiş, yaşamında değişiklikler başlamıştır. Artık kılık kıyafetine de önem vermez olmuştur. Kolunda hep bir sepet veya kova ile dolaşmaktadır. Herkesle konuşmaz, konuştuğu zaman da herkesin anlayamayacağı tarzda konuşurdu. Ama onun bu konuşmaları anlayanlarca önemli manalar taşımaktadır. Kimseye minneti yoktur. Doğru bildiğini de hiç çekinmeden söylerdi. Kendisini bilenler ve tanıyanlar onun bu halleri, manalı sözleri karşısında etkilenip, ona saygı duyar olmuşlardır.

Rahmetli ile yaşadığımız bazı olaylar olmuş, bazen beni de etkilemiş ve şaşırtmıştır. Bunlar, bende onun kalp gözünün açık olduğu kanaatini uyandırmıştır. Bu yüzden ona hep saygı ile yaklaşmış, ona hep Güngör Bey diye hitap etmişimdir.

Bazı yaşadığımız olaylar:

"1995 yılı siyasetten soğuyup koptuğum, bir daha siyasete asla bulaşmayacağım dediğim sıralar. Bir ikindi vakti Köprülü Camisi'nin önünde yoldan aşağı iniyorum, yolun sonunda Güngör kolunda kovası ile bana bakıp seslendi:

— 'Ünsal Bey. Haydi hayırlısı. Yine parti başkanı oluyorsun.'

Dikkate almadım, yine de onu kırmamak için:

— 'Teşekkür ederim Güngör Bey. Sağ ol.' dedim ve yoluma devam ettim. Ama içimden de 'Allah korusun, istemem.' diyerek...

Akşam eve bir telefon geldi. Zamanın Enerji Bakanı Şinasi Altuner aradı. İsrarla yarınısı günü Ankara'ya beklediğini, mutlaka gelmemi söyledi. İsrarına dayanamayarak gittim. Terminal'de beni bekleyen bakanın arabası beni alıp, Enerji Bakanlığı'na getirdi. Orada yine Dursun Altıparmak ve Doğru Yol Partisi Genel Sekreteri Mehmet Gölhan'ın da ısrarlarına dayanamayıp, Safranbolu Doğru Yol Partisi İlçe Başkanlığı görevine evet demek zorunda kaldım.

Peki Güngör bunu nereden biliyordu?

"Yine bu sıralarda bir akşam Parti İlçe Yönetim Kurulu toplantısında yönetici arkadaşlardan biri, biraz da adap dışına çıkarak şahsıma sataşmada bulundu. Diğer arkadaşlar araya girerek ortalığı yatıştırdılar ve konu kapandı. Yarınısı günü bu arkadaşla Köprülü Camisi'nin avlusunda karşılaştık. Benden dün akşamki olay için özür diledi ve kendini affettirmek için beni zorla Arasta'daki Boncuk Kafeye götürüp yemek ısmarladı.

Biz pencere önünde yemek yerken Güngör geldi ve kollarını pencerenin pervazına dayayıp, o yönetici arkadaşına:

— "Ulan bana bak. Başkana edepsizlik etmeye utanmadın mı? Sakın bir daha görmeyeyim. Edebini takın." dedi ve yürüyüp gitti. İkimiz de şaşkına döndük. Çünkü bir akşam önce yaşananlar, yalnız o odanın içinde kalmış, unutulmuş ve kimsenin haberi olmamıştı.

Yaşadığımız bir başka olay:

"Yıl 1999. Belediye seçimlerine az bir zaman kalmıştı. Aday olabilecek olanlar konuşuluyordu. Siyasetle uğraşan arkadaşlarla Çarşı'da -Arasta'da Boncuk Kafenin önünde- oturmuş, kimler aday olur, seçimi kim kazanır diye sohbet ediyoruz. O sırada Arasta'nın

kapısından GÜngör girdi. Onun öngörülerini iyi bilen, saygı duyan ve yanımda oturmakta olan eski Belediye Başkanı arkadaşım Rahmetli Erdoğan Caymaz kulağıma eğildi:

— “Bak GÜngör’e soralım. Ona malum olur.” dedi ve sonra yanımıza gelen GÜngör’e:

— “GÜngör Bey. Kim Belediye Başkanı olur?” deyince GÜngör elini benim omzuma koydu ve oradakilere:

— “Siz hâlâ neyi konuşuyorsunuz? Başkan adayı da Başkan da belli. İşte Ünsal Bey yeni başkanımız. Hayırlı olsun.” dedi ve yürüyüp gitti. Tabii ki bunu kimse ciddiye almadı. Çünkü benim adaylık için karar verdiğimi, senelerdir gizlice projeler hazırladığımı kimse bilmiyordu.

Bilahare süre gereği ben aday adayı oldum. Ama parti içindeki bazı kişilerin çirkin oyunları karşısında aday adaylığından çekildim.

Seçimler yapıldı. Fazilet Partisi adayı Mehmet Ceylan Belediye Başkanı oldu. Seçimlerden iki gün sonra Çarşı’da Kale Yokuşu’ndan aşağı iniyorum. GÜngör yine kolunda sepeti Arasta tarafındaki yoldan çıktı. Ben de onu görünce içimden:

— “Eh GÜngör, Bu sefer tutturamadın.” diye geçirdim. GÜngör durdu, dönüp bana baktı:

— “Doğru düşünüyorsun Ünsal Bey. Evet bu sefer tutturamadım. Ama suç benim değil, senin partinin içindeki düzenbazlarda. İşi onlar bozdular.” dedi ve yürüdü gitti. Ben ise az kalsın, dizlerim beni tutmaz hale geldiği için yere kapaklanıyordum. GÜngör benim düşüncemi okuyup bir kerametini daha bana göstermişti.

Bir başka olay:

Turizm rehberliği yapıyorum. İstanbul Beykoz'dan gelen bir tur grubuna Safranbolu'yu gezdiriyorum. Arasta içinden geçiyoruz. Güngör çeşmenin başında oturuyor, bizi gördü ve bana:

— “Ünsal Bey, sol yanındaki arkadaş Arnavutköylü.” dedi. Sol yanımda yürüyen turist:

— “Ünsal Bey, bu adam kim? Beni nereden tanıyor?” derken Güngör tekrar:

— “Sağındaki de Polonezköy'de oturuyor.” Bu sefer de o:

— “Benim Polonezköy'de oturduğumu ne biliyor?” Ben hiç bozmadan Güngör'e:

— “Öyleymiş Güngör Bey. Haydi eyvallah.” dedim ve yola devam ettim.

Benim kendisi ile yaşamış olduğum, kerametine tanık olduğum olaylar bu kadar. Onu tanıyan herkeste hayret ve saygınlık yaratan Güngör Ergin'i, genç yaşta kaybettik. O şimdi Safranbolu kabristanındaki ebedi uykusunda.

AKÖRENLİ EBUBEKİR EFENDİ

Safranbolu'nun çeşitli yönlerden önemli kişilerini kaleme alırken Ebubekir Efendi'yi de bunların dışında bırakamadım. Ebubekir Efendi belki dini camiadan değil ama ilginç bir hikâyesi var.

Safranbolu'nun ne yazık ki az hatırlanan değerli evladı Ebubekir Efendi, Safranbolu'nun Akören Köyü'nde dünyaya geldi. Çocukluk yıllarının sonunda, köyünde kalmanın kendisine bir şey kazandırmayacağını görüp, şansını denemek için yayan olarak başkent İstanbul'un yolunu tuttu.

Ebubekir Efendi, İstanbul'da yaşayan Safranbolulular ve köylülerinin yardımı ile Darphane'de amele kadrosu ile işe başladı.

Çok çalışkan, sebatkâr, zeki ve dürüst bir kişiliğe sahip olan Ebubekir Efendi, genç yaşına rağmen kısa zamanda sıvrıldı ve işinin kademelerini atlayarak çok kısa bir sürede Darphane Amiri oldu.

Devir Sultan III. Selim devridir. Devletin durumu kritiktir. Özellikle Darphane zamanın en zor görevlerinden biridir. Akçelerin basımında ayar yönünden değer düşüşü gibi olaylar, Yeniçerilerin hemen kazan kaldırmalarına neden olabilmektedir. Ama Ebubekir Efendi, akli ve idare kabiliyeti ile bu önemli görevini altı buçuk sene hiçbir olay çıkmadan sürdürme başarısını göstermiştir.

Ebubekir Efendi bu arada çeşitli konularda dersler alarak bilgisini de çok yükseltmiştir. Bu arada makamındaki başarılarının yanında, başkentin önemli şahsiyetleri arasına girmiş, Padişah III. Selim'in iltifatlarına nail olup, onun sohbetlerinde bulunan beş altı muhasibinin arasına girip, padişahın sohbetlerinde bulunan bir kişi olmuştur.

Ebubekir Efendi helâl kazanç ile mal mülk sahibi olmuş, iyi de bir aile kurmuştur.

Ne var ki, 1730 yılında Patrona Halil isyanı ile padişah III. Selim tahtından indirilip, Başkent İstanbul kaos içine girmiştir.

İsyancılar Padişah III. Selim'in tahtından indirilmesi ile tatmin olmamış, onun katlini istemektedirler. Zamanın alimleri onları bu fikrinden vazgeçirmek için gayret sarf ederlerken isyanın elebaşları onlara:

— “Tamam da bizim içimizin ufuneti hala dinmedi. O halde onun yakını beş muhasibini bize versinler de sühnetimiz dinsin.”

Ve onların teklifi çaresiz kabul olundu. III. Selim'in hayatı karşılığı onun beş muhasibi isyancılara teslim edildi. Ve ne yazık ki bunların arasında suçu, padişaha yakın olmaktan başka hiçbir günahı olmayan Ebubekir Efendi de vardır.

İsyancı yeniçeriler Ebubekir Efendi'nin başını keser ve başsız gövdesini evinin önüne atarlar.

Tarihimizde darbeler sonucu felakete uğramış, değerli ve masum pek çok devlet adamımız var. Safranbolulu Ebubekir Efendi de bunlardan biri, belki de en masumudur.

Allah rahmet eylesin.

HASTARLADAN DÖNEN CAMİ İNŞAATI

Safranbolu'nun değerli evladı, Sultan III. Selim'in sadrazamlarından İzzet Mehmet Paşa çok ileri görüşlü, aydın kişiliğe sahip bir zattı. Genç yaşta ata köyü Akören'den ayrılıp, İstanbul'a gitmiş, devlet hizmetinde yetişip sadrazamlığa kadar yükselmiş, ama memleketi Safranbolu'yu hiç unutmamıştır. Bu konuda Safranbolu Çarşısı'nda yaptırdığı adını taşıyan camisinin öyküsü de ilginçtir.

Safranbolu'da Kıranköy adıyla anılan semtte, Bağlar Akbayır semtleri arasında bulunan ve de o zamanlar Hastarla adıyla anılan bölgede, bu iki semt arasında doğru dürüst bir yol dahi yoktu. 1900'lü yılların ilk yarısında bile iki semt arası bu yol kötü şose bir yoldu.

1796 Yılı'nın bir günü bu yolda yürüyenler, sonradan Paşa Pınarı diye anılan bölgede inşaat faaliyetine başladığını görürler ve merakla yaklaşırlar. İşin başında da Sadrazam İzzet Mehmet

Paşa'nın kardeşi Ali Ağa vardır. Ondan bu faaliyetin nedenini sorarlar. O da onlara:

— "Paşa ağam buraya bir cami ve çeşme yaptıracak. Ben de onun emirlerini yerine getirmeye çalışıyorum." cevabını verir. Adamlar daha şaşırır ve:

— "Ali Ağa, paşamız şaşırdı mı? Bu tarlaların ortasında cami ne işe yarar?" diye sorduklarında Ali Ağa:

— "Efendiler, ben bilmem. Onu gidin Paşa ağama sorun. Ben ağam bana ne emir veriyse onu yerine getiriyorum."

Bunun üzerine Safranbolu'dan birkaç kişi İstanbul'a giderler ve Paşa'nın huzuruna çıkarak, yapılacak inşaatı sorarlar. Paşa önüne bir inşaat şeması koyup şöyle der:

— "Bakın ağalar,ben şehrimizi yenilemeyi düşünüyorum. Safranbolu eski devirlerin kale savunma düşüncesi ile kalenin etrafındaki çukur araziye kurulmuş. Ama artık şehrin savunması diye bir mesele söz konusu değil. Bakın, Rum komşularınız Kıranköy'de düz alanda rahat bir yaşam sürüyorlar. Siz de artık bu çukur araziden çıkıp düzlük alana yerleşmelisiniz. Ben de bunun için bir Fransız şehir plancı heyetine bir plan yaptırdım.

Hastarla'da yapılacak çeşmeden sonra, büyük bir cami ve onun etrafına da dükkânlar yaptıracam. Her Safranbolulu esnafa bir dükkân vereceğim. Bitmedi. Yine Hastarla'daki tarlaları, gerçek bedelini ödeyip alacak, sonra da her Safranbolulu hemşerime bir ev arsası bağışlayacağım. Arsa bedava, eh evlerinizi de artık kendiniz yaparsınız. Böylece düz bir arazide yeni bir çarşı ve etrafında yeni bir şehir kurulacak. Siz de şimdi yaşadığınız çukur mahalden kurtulacaksınız.

Paşa'nın bu sözleri Safranbolulu heyeti memnun etmemiş, Paşa'nın bu harika önerisine itiraz ederek, senelerdir ikamet ettikleri eski

şehir merkezinden ayrılamayacaklarını söyleyerek, Paşa'ya bu cami ve çeşmeyi mevcut şehir merkezine yapması için yalvarmışlar.

Onları bu hatalı fikirlerinden vazgeçiremeyeceğini anlayan İzzet Mehmet Paşa çaresiz:

— "Siz mademki öyle istiyorsunuz. Vebali boynunuza. Ben de Allah huzurunda yaptığım vaadimi, sizin arzunuza göre yerine getirip, Çarşı'ya cami ve çeşme yaptıracağım. Hastarla'da inşaatı başlanan çeşme de tamamlanacak."

Paşa'dan bu vaadi alan Safranbolulu heyet mensupları, yaptıkları azîm yanlıştan habersiz memnun ve mutlu olarak Safranbolu'ya dönerler.

İzzet Mehmet Paşa vaadini yerine getirmek için harekete geçmiş, ama Safranbolu'nun Çarşı kesiminde yer bulmakta zorlanmıştır. Sonunda, caminin şimdi bulunduğu mahalde karar kılınmıştır. Ama o zamanlar bu arazi, bir tarafında derin ve içinde dere akan çukur bir arazi olduğu için, özellikle caminin temellerinin yapılması ve sağlam olması için yapılan çalışmalar çok zor ve masraflı olmuştur. Hatırlarım. Eskiler bu caminin yapılmasının neredeyse üç cami inşası pahasına mal olduğundan bahsederlerdi.

Günümüzde caminin inşa durumu ve temel yapısını inceleyen uzmanlar ve inşaatçılar, yapının inşaatındaki ustalığı öve öve bitiremezken, kendilerinin günümüzde bu arazide böyle bir inşaatı yapamayacaklarını itiraf ettiklerine şahit oldum.

Ne olursa olsun İzzet Mehmet Paşa Camii ve yanındaki çeşmesi, Safranbolu için çok değerli eserler olarak yapıp hizmete sunulmuş, halen 229 yıldan beri hizmet görmektedirler. Caminin özellikleri hakkında, neşrettiğim Safranbolu adlı kitaplarımda geniş olarak ifadeler yer aldığı için burada yer vermiyorum.

Safranbolu'ya bir büyük cami ve iki sanat eseri tarihi çeşme hediye eden Safranbolu'nun mutena evladı İzzet Mehmet Paşa'yı rahmetle anıyoruz. Makamı cennet olsun, nur içinde yatsın.

İZZET MEHMET PAŞA CAMİSİ'NİN MİNARESİ

2002 yılı baharı. Safranbolu Çarşısı'nda, İzzet Mehmet Paşa Camii'nin yanında, Rahmetli Muhittin Turas'la karşılaştım. Muhittin Turas, o zamanlar Karabük Demir Çelik İşletmeleri Atölye Müdürlüğü'nde çalışan çok değerli bir ustabaşı ağabeyimizdi. Sanatına, bilgi ve maharetine saygı duyulurdu. Muhittin Usta kısa bir hoşsohbetten sonra bana İzzet Mehmet Paşa Camii'nin minaresini göstererek:

— "Ünsal. Sen geçmişle, geçmişin sanat eserleri ile ilgilenirsin. Biliyor musun bu minare eğri? Sen ilgilenirsin diye söylüyorum."

Gayriihtiyari minareye baktım. Gözle görülen bir eğrilik olmadığı gibi, büyük bir sanat eseri olan caminin minaresinin düzensiz yapılması da aslında söz konusu bile olamazdı. Ben yine, benden yaşlı, sanat değeri ile tanınmış rahmetliye nezaketen:

— "Ustam senin sanat ve sanat görüşüne saygılıyım. Ben göremedim. Ama sen öyle diyorsan doğrudur," diyerek konuyu geçiştirdim.

Ama bu konu bende bir merak yaratmıştı. Birkaç gün sonra da zamanın Kaymakamı Celal Ulusoy Bey'e giderek konuyu ona anlattım. Muhittin Usta'nın söz ve görüşünün boş olamayacağını söyledim ve konunun incelenmesini rica ettim. O zamanlar Safranbolu'da, iktidarda olan Doğru Yol Partisi İlçe Başkanlığı görevinde bulunuyordum. Kaymakam Bey de olayı ciddiye aldı ve araştırma yapılması için Karabük İl Kadastro Müdürlüğü'ne bir yazı ile müracaat etti.

Karabük İl Kadastro Müdürlüğü'nden, Harita ve Kadastro Müdürü Ahmet Can ekibi ile adı anılan mahalde ölçüm çalışmalarında bulundu ve bir rapor hazırlayıp Safranbolu Kaymakamlığı'na sundu.

Raporda, anlaşıldığı gibi değerli ustamız Muhittin Turas'ın görüşü haklı bulunmuştu. Raporun sonuç bölümünde:

"Sonuç olarak, 15-genin merkez noktası ile âlemin izdüşümü arasında 20 cm mesafede olup, cami minaresi, başlangıçtan âleme doğru 0 derece 29 dakika açı ve %0,5 eğilimle kuzeye doğru eğiktir.

31.05.2002 Ahmet Can Harita ve Kadastro Müdürü"

1796'da yapılan, o günden bu yana, 206 yıl önce yapılan İzzet Mehmet Paşa Camisi'nin minaresi iki uzun asır arasında kimsenin dikkatini çekmemiş, ama Rahmetli Muhittin Turas'ın gözünden kaçmamıştı.

Minareyi yapan Safranbolulu Rum Usta, bunu bir yanlışlık ve iş kusuru olarak yapmamış, gerçek bir ustalık eseri olarak, belirli bir ölçüde kuzey istikametine meyilli yapmıştı. Zira Safranbolu'nun eski Çarşı bölümü, doğu, batı ve güneyden konumu gereği rüzgâr almaz, ancak kuzeydeki Sarı Çiçek Yaylası'ndan gelen rüzgârlara açık konumda idi. Kuzey istikametine belirli bir ölçüde eğimli yapılan minare de bu yüzden rüzgârlardan etkilenmiyor ve sallanmıyordu.

Minareyi yapan Rum ustanın maharetine, onu 206 yıl sonra fark edip olayı ortaya çıkaran Rahmetli Muhittin Turas ustanın gözlemine hayranlık duymamak mümkün değil.

Ortaya çıkan bu olay gerçekten çok ilginçtir. Başka bir kentte olsa olay günün konusu olur, sanat eseri minare, kentin turistik bir

reklam olayı yapılırdı. Nedense bu olayın üzerinde gereğince durulmadı, hatta unutulması için ne gerekirse yapıldı.

Ne kadar acayip değil mi?

Mutasavvif ve Fakihler

1. Arif Sultan
2. Aşıklu Emreoğlu Seyyid Şey
3. Emir Sultan
4. Mustafa Fakih
5. Şeyh Hacı Mehmet Efendi
6. İlyas Dede
7. Emre Sultan
8. Murad Fakih
9. İlyas Şeyh
10. Mesud Fakih
11. Saru Şeyh oğlu Demürçi Şeyh
12. Ahad Fakih

Müdürrisler

13. Turşucuzade Ahmed Muhtar
14. Mustafa Hilmi Efendi
15. Mustafa İsmet Efendi

Mutasavvıflar

16. Mustafa Siret Efendi
17. Haydar Ağa
18. Hoca Piri
19. Hacı İsmail b. İbrahim Efendi
20. Hüseyin Efendi (Seyyid)
21. İhtiyar Fakih
22. İbrahim Ethem b. İsmail
23. İbrahim Edhem Efendi
24. İsmail Necati Efendi
25. Şeyh Ahmed Efendi
26. Muhyîzâde Esad Mehmet
27. Şeyh Hasan Baba
28. Şeyh Hacı Hafız Mehmed Hilmi Coşkungil
29. Şeyh İne Bey
30. Yusuf Fakih
31. Şeyh Murad Efendi
32. Şeyh Mustafa Efendi
33. Şeyh Ömer Efendi
34. Şeyh Mehmed Efendi
35. Şeyh Mehmed Zühdi Efendi
36. Şeyh Ömer Fuadî
37. Şeyh Seyyid Mehmed Efendi
38. Şeyh Tahir Efendi

39. Tanrıvermiş
40. Şeyh Saadettin Süheyl Efendi
41. Yusuf Selâhaddin Efendi
42. Mevlâna Muslihiddin
43. Şeyh Hacı Mercan
44. Şeyh Hacı İsmail Efendi
45. Şeyh Ahmet Efendi
46. Şeyh Yusuf Efendi
47. Şeyh Abdürrahim Efendi
48. Sarıbeyzâde
49. Alverenli Şeyh Hacı Mustafa Efendi
50. Tanakzâde Hoca Efendi
51. Bozacızâde Büyük Hoca Efendi
52. Bayram Dede
53. Hıdır Baba
54. İsa Fakih

Müdürrisler

55. Adalı Hoca Muhammed Efendi
56. Ahmed Hamdi Kavuştur
57. Ahmed Kazım Efendi
58. Ahmed Necati Efendi
59. Ahmet Ziyaeddin Ramazanoğlu
60. Ali Şevki Efendi
61. Aziz Ahmed Bey
62. Celep Hasan Efendi
63. Muhyîzâde Esad Mehmet Efendi
64. Muhyîzâde Ferid İbrahim
65. Hacı Kâmil Mehmed Efendi
66. Hafız Ahmed Efendi
67. Hafız (Büyük) Ahmed Şakir
68. Halil Niyazi Efendi
69. Halil Rahmi Efendi
70. Hüseyin Cemali Efendi
71. Hüseyin Efendi (Cinci Hoca)
72. Hüseyin Fevzi Efendi
73. Hüseyin (Hüsnü) Efendi
74. İbrahim Bey (Seyyid)
75. İbrahim Efendi

KAYMAKAMLIK MAKAMINA

SAFRANBOLU

(RAPOR)

Safranbolu merkez Çarşı kesiminde bulunan İzzetpaşa Camiinin minaresinin konumu, yüksekliğini ve kayıklık yönünü belirlemek amacıyla mezarlık tarafında iki, eski Hükümet Köşkü bahçesinde bir olmak üzere 3 adet nokta tesis edildi.

Yukarıda bahsi geçen noktalardan camiinin alem ve minaresine Elta 3 Elektronik Teke metre aleti ile rasatlar yapıldı. Minarenin erişilemeyen alemine ve yerden yaklaşık 9 metre yükseklikte bulunan düzgün 15 gen biçimindeki minarenin köşelerine mevzi koordinatlar verildi.

Cami köşelerinin bahsi geçen alet ile 2 farklı yöntem kullanılarak alemle camii tabanı arasındaki yükseklik farkı hesaplandı. Yöntemler arasında ortalama 1 cm hata ile minare yüksekliği 41.79 metre olarak hesaplandı.

Minare üst üste iki tabliye den sonra inşaa edilmiştir. Minarenin başlangıç olan düzgün 15 genin köşelerine ve alem 3 noktadan koordinat verilmiştir. Kroki de minare olarak tabir edilen 2 tabliye den üstüne inşaa edilen 15 gen den oluşan minarenin başlangıcıdır. Kroki de yeşil boyalı mevcut alem olarak tabir edilen alemin izdüşümüdür. Yine krokide kırmızı boyalı merkez nokta olarak tabir edilen 15 genin merkezidir.

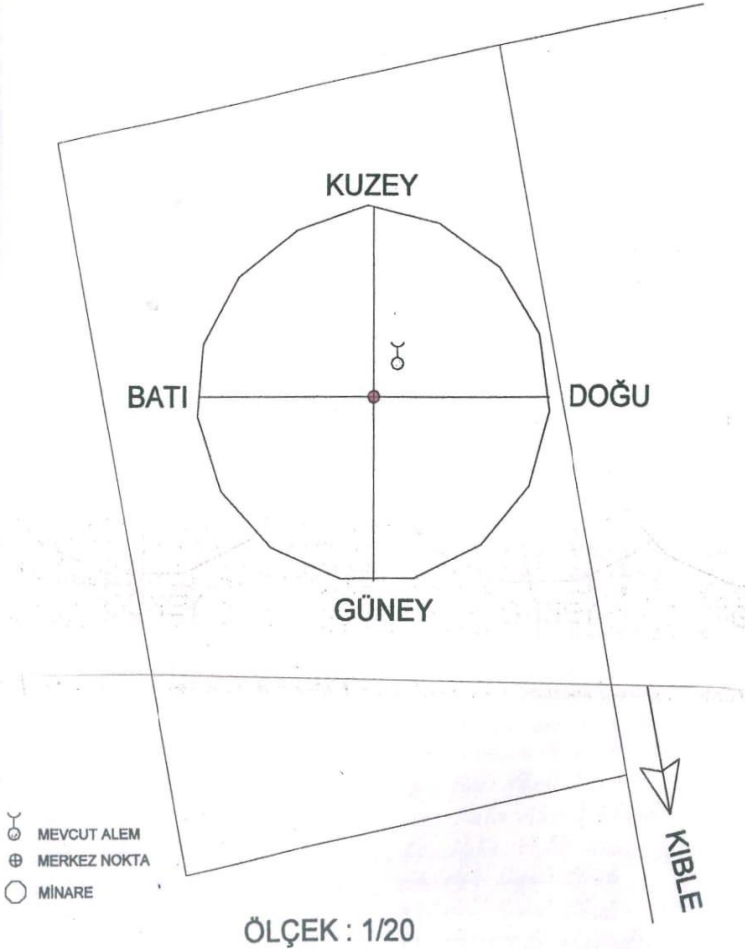
Alem düşey doğrultuda diğer bir ifade ile şakülünde olsaydı izdüşümü 15 genin merkez noktası olan krokide kırmızı ile belirlenen noktanın üzerinde çalışması gerekecekti. Halbuki ölçüm ve hesaplama sonucunda alemin izdüşümü krokide yeşil boyalı olarak belirtilen noktaya takabül etmektedir.

Sonuç olarak 15 genin merkez noktası ile alemin izdüşümü arasında 20 cm mesafede olup camii minaresi başlangıçtan aleme doğru 0 derece 29 dakika açı ve % 0.5 'lik eğimle kuzeye doğru eğiktir. 31.05.2002

Eki: Kroki

Ahmet Can
Harita ve Kadastro Mühendisi

IZZETPAŞA CAMII
ALEM VE MİNARESİNİN İZDÜŞÜMÜ

AHMET CAN
HARITA / KADASTRO
MÜHÜRÜ

ÜNSAL TUNÇÖZGÜR

1938 Yılında Safranbolu'da doğdu. İlk ve ortaokulu Safranbolu'da, Erkek Sanat Okulu'nu Zonguldak'ta okudu. Karabük Demir ve Çelik İşletmeleri Laboratuvarlarında iş hayatına atıldı. 1982 yılında emekli oldu. Emekli olduktan sonra S. Arabistan'da, Cidde ve Al-Kobar şehirlerinde işçi kamplarında müdürlük yaptı.

1957–2002 Yılları arasında aktif siyasette yer aldı. Kırathli misyon partilerinde Safranbolu'da DP Gençlik Kolu Başkanlığı, Adalet Parti ve Doğru Yol Parti başkanlıklarında bulundu.

İş hayatı sırasında, Çelik-İş Sendikaları Genel Kurulu'nda yer aldı. Safranbolu ve çevresinde 22 sene turizm rehberliği yaparak binlerce turiste Safranbolu'muzu tanıtan yazar, Safranbolu Gençlik ve Karabük Demir-Çelik takımlarında yine 22 sene futbol oynadı.

Musiki ile de ilgilenen yazar, iyi bir musiki ve nota bilgisi almıştır. Keman, org ve trompet çalar. Ayrıca din ilmi ile olan çalışmaları bilinir.

Yazarın on beşin üzerinde eseri bulunuyor:

"Dünü Bugünü İle Safranbolu" (4. baskı yaptı), "Dünden Bugüne Safranbolu", Yazarın Hür Kalyoncu ile ortaklaşa eseri, "Mübadelede Safranbolu" adlı araştırma eseri, "Mübadele Safranbolu'da Aşka Geçit Vermedi", "Düriyemin Güğümleri Kalaylı" ve "Safranbolu'da Esen Yeller" adlı yaşamış romanları, "Bir Şair Geçti Safranbolu'dan – Şair Mehmet Pekmez" adlı eseri, "İsmi Lazım Değil" adlı

yaşamdan derlenmiş ve "Safranbolu Uluları ve Unutulmaz Safranbolulular" adlı eserleri vardır.

Ünsal Tunçözgür evli olup iki çocuk babası ve üç torun dedesidir.